LR ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA

VALSTS AUGU AIZSARDZĪBAS DIENESTS

PUBLISKAIS PĀRSKATS

2011

RĪGA 2012

SATURA RĀDĪTĀJS

1. VALSTS AUGU AIZSARDZĪBAS DIENESTA DARBĪBAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS 4

2. VALSTS AUGU AIZSARDZĪBAS DIENESTA FINANŠU RESURSI UN TO IZLIETOJUMS 6

3. VALSTS AUGU AIZSARDZĪBAS DIENESTA DARBĪBAS REZULTĀTI 8

3.1. AUGU AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU REĢISTRĀCIJA UN APRITES UZRAUDZĪBA 8
3.2. KAITĪGO ORGANISMU MONITORINGS UN PROGNOZĒŠANA 12
3.3. AUGU KARANTĪNA 18
3.4. SĒKLU SERTIFIKĀCIJA, SĒKLU APRITES UZRAUDZĪBA, SELEKCIONĀRU TIESĪBU AIZSARDZĪBA UN LATVIJAS AUGU ŠĶIRŅU KATALOGS 32
3.5. AGROĶĪMIJA 36

4. PERSONĀLS 40

5. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN SADARBĪBA 42

6. PLĀNI NĀKAMAJAM GADAM 46

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AAL	augu aizsardzības līdzekļi
AVS	atšķirība, viendabība un stabilitāte
CPVO	Kopienas augu šķirņu birojs (Community Plant Variety Office)
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
gab.	gabali
ha	hektārs
LAD	Lauku atbalsta dienests
ML	mēslošanas līdzekļi
PSD	Pesticide Safety Directorate
SĪN	saimniecisko īpašību novērtēšana
t	tonna
t.sk.	tajā skaitā
u.c.	un citi
UPOV	Starptautiskā jaunu augu šķirņu aizsardzības savienība
utt.	un tā tālāk
VID	Valsts ieņēmumu dienests
ZM	Zemkopības ministrija

1. Valsts augu aizsardzības dienesta darbības vispārīgs raksturojums

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) izveidots atbilstoši Saeimas 1998.gada 17.decembrī pieņemtajam Augu aizsardzības likumam un ir Zemkopības ministrijas (ZM) padotībā esoša valsts tiešās pārvaldes iestāde. VAAD nodrošina valsts fitosanitāro drošību, veicot efektīvus uzraudzības pasākumus, lai valsti pasargātu no bīstamām augu slimībām un kaitēkļiem, un nodrošina augu un augu produktu eksportu, kā arī rada priekšnoteikumus, lai nesamazinātos augsnes auglība, lai lauksaimniekiem būtu pieejams vesels un kvalitatīvs pavairojamais un sēklas materiāls, līdzekļi, kas palīdz aizsargāt augus un iegūt augstākas ražas, un, lai tie neatstātu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, dzīvniekiem un vidi. Lai to nodrošinātu, VAAD veic šādas funkcijas:

Augu aizsardzībā ievieš normatīvos aktus, kas regulē augu aizsardzības jomu, izvērtē un reģistrē augu aizsardzības līdzekļus; organizē valsts uzraudzību un kontroli pār augu aizsardzības līdzekļu apriti; sniedz konsultācijas par augu aizsardzības līdzekļu aprites jautājumiem, kā arī organizē augu aizsardzības līdzekļu lietotāju un konsultantu apmācības.

Mēslošanas līdzekļu uzraudzībā nodrošina mēslošanas līdzekļu aprites uzraudzību un kontroles sistēmu.

Agroķīmijā veic augsnes minerālā slāpekļa monitoringu īpaši jutīgajās teritorijās un augšņu agroķīmisko izpēti, kā arī apkopo informāciju par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni.

Augu karantīnā ievieš normatīvos aktus, kas regulē augu karantīnas un pavairojamā materiāla atbilstības novērtēšanas jomu; kārto fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu apritē iesaistīto personu reģistru; nosaka izņēmumus attiecībā uz tiem kaitīgajiem organismiem, kuri paredzēti zinātnes, pētniecības vai šķirņu selekcijas vajadzībām; veic augu un augu produktu laboratorisko analīzi un nosaka augu karantīnas un citus bīstamus organismus, ieskaitot nematodes augsnes paraugos; veic augu un augu produktu fumigācijas kontroli importa produkcijai, kā arī veic kaitīgo organismu izplatīšanās riska analīzi.

Prognožu jomā organizē sējumu un stādījumu fitosanitāro monitoringu un izstrādā lauksaimniecības augu kaitēkļu un slimību izplatības un attīstības prognozes.

Sēklu kontrolē nodrošina valsts uzraudzību un kontroli pār sēklu apriti regulējošo normatīvo aktu ievērošanu; veic sēklu sertifikācijas procesa uzraudzību; veic sēklu kvalitātes pārbaudi laboratorijā un pēcpārbaudes kontrollauciņos; kārto Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistru; pieņem lēmumus par jautājumiem, kas saistīti ar sēklas materiāla apriti regulējošo normatīvo aktu pārkāpumiem, kā arī ievieš normatīvos aktus, kas regulē selekcionāra tiesību aizsardzību un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanu.

Attēlos ir apskatāma VAAD struktūras shēma un reģionālo nodaļu izvietojums.

Valsts augu aizsardzības dienesta organizatoriskā struktūra

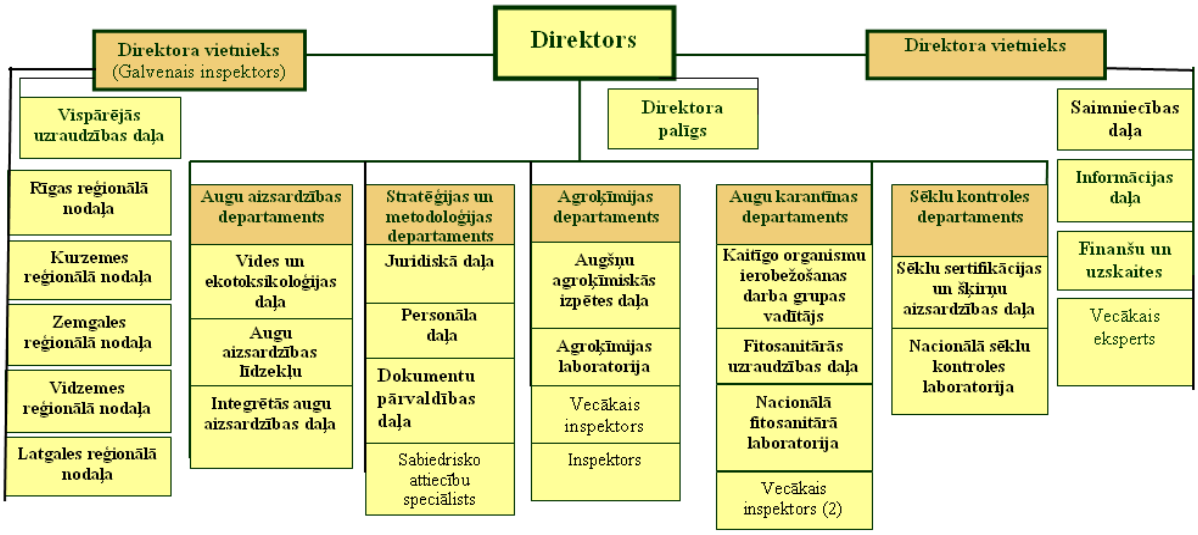

Valsts augu aizsardzības dienesta reģionālā struktūra

O Rīgas reģionālā nodaļa
O Vidzemes reģionālā nodaļa
O Zemgales reģionālā nodaļa
O Kurzemes reģionālā nodaļa
O Latgales reģionālā nodaļa

2. Valsts augu aizsardzības dienesta finanšu resursi un to izlietojums

VAAD normatīvajos aktos deleģētās funkcijas realizē budžeta programmā 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība". 2011. gadā VAAD atbilstoši likumam „Par valsts budžetu 2011.gadam" (uz 01.01.2011.) piešķirti finanšu resursi Ls 2 237 496 apjomā, izdevumi Ls 2 070 364 apjomā. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums ir apskatāms tabulā:

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (2010)(faktiskā izpilde)	Pārskata gadā(2011)	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2218617	2319556	2203317
1.1.	dotācijas	1640455	1558888	1558888
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	578162	760668	644429
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība			
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi			
2	Izdevumi (kopā)	2282683	2173771	2148482
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	2260098	2138686	2113399
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2260098	2138686	2113399
2.1.2.	procentu izdevumi			
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti			
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība			
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti			
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	22585	35085	35083

Bez tam VAAD 2011.gadā saņēma:

1. valsts atbalstu no budžeta apakšprogrammas 21.01.00 „Valsts atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai (subsīdijas)" Ls 82861 apmērā, tai skaitā:

1.1. Ls 37726 apjomā kvalitatīvas sēklas sagatavošanai un izmantošanai;

1.2. Ls 45135augsnes minerālā slāpekļa monitoringa īstenošanai.

2. tehnisko palīdzību no budžeta apakšprogrammas 65.05.00 "Tehniskā palīdzība Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007.-2013)"Ls 5000 apmērā Augļkoku, ogulāju un dārzeņu audzētāju reģistra izveidošanai un publicēšanai interneta vietnē www.vaad.gov.lv ar iespēju regulāri atjaunot informāciju.

Programmas 27.0000 „Augu veselība un augu aprites uzraudzība" ietvaros, apakšprogrammas 21.01."Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai" ietvaros un apakšprogrammas 65.05.00 "Tehniskā palīdzība Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007.-2013)" 2011.gadā izlietoti līdzekļi Ls 2 148 482, kas ir 98,8 % no plānotā.

2011.gadā piešķirtā dotācija salīdzinot ar 2010.gadu ir mazāka par Ls 81 567(jeb samazinājums par 5,0 %).

2011.gadā pašu ieņēmumi no sniegtajiem maksas pakalpojumiem salīdzinot ar 2010.gadu palielinājušies par Ls 66 267 jeb par 11,5%. Palielinājums salīdzinot ar 2010.gadu skaidrojams ar jauno augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas kārtību, kā arī ieņēmumi palielinājušies par fitosanitārajām pārbaudēm fitosanitārā sertifikāta saņemšanai.

2011.gadā ieņēmumi par sniegtajiem maksas pakalpojumiem salīdzinot ar 2011.gada plānu tika izpildīti par Ls 116 239 mazāk nekā plānots (jeb samazinājums par 15,3 %). Pašu ieņēmumu plāns 2011.gadā netika izpildīts sakarā ar to, ka augšņu agroķīmiskās izpētes pakalpojumiem pieprasījums bija mazāks nekā plānots, kā arī izdevumi par noteiktu augu sugu sertifikācijas pakalpojumiem segti no valsts atbalsta, nevis sniegti kā maksas pakalpojumi. Finanšu līdzekļu atlikums par sniegtajiem maksas pakalpojumiem uz pārskata perioda beigām sastādīja Ls 76 182. 2011.gadā VAAD kopumā noteikta 201 amata vieta. Lai nodrošinātu VAAD deleģēto funkciju veikšanu, bet ņemot vērā samazinājumu atlīdzībai, VAAD 2011.gadā piemēroja nepilno darba laiku.

3. Valsts augu aizsardzības dienesta darbības rezultāti

3.1. Augu aizsardzības līdzekļu reģistrācija un aprites uzraudzība

Ar 2011.gada 14.jūniju stājās spēkā regula par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū (1107/2009/EK), bet 2011.gada 26.novembris bija termiņš direktīvas par pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanu (2009/128/EK) ieviešanai. Lai ieviestu direktīvas prasības Latvijas likumdošanā, pārskata periodā tika strādāts pie grozījumu sagatavošanas normatīvajos aktos. Lai veicinātu pareizu augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, nodrošinātu augu, dzīvnieku un sabiedrības veselību, pie tiem lauksaimniekiem, kuri pretendē uz ES tiešajiem maksājumiem un atsevišķiem Lauku attīstības programmas 2.ass maksājumiem, tika izveidota un ieviesta praksē augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības jomas Savstarpējās atbilstības pārvaldības prasību kontrole sistēma. Pirmajā gadā tika veiktas 569 pārbaudes.

Latvijā reģistrētie augu aizsardzības līdzekļi

Pārskata perioda beigās Latvijā reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu sarakstā bija **275** augu aizsardzības līdzekļi. Sarakstā tika iekļauti 20 augu aizsardzības līdzekļi, četriem augu aizsardzības līdzekļiem tika papildināts lietojums, 7 augu aizsardzības līdzekļi tika anulēti no reģistra, tika veiktas izmaiņas 77 reģistrētu augu aizsardzības līdzekļu dokumentācijā. Tika izsniegtas atļaujas 2 nereģistrētu augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanai un lietošanai, kā arī atļaujas 4 reģistrētu augu aizsardzības līdzekļu lietošanas jomas paplašinājumam. Atļaujas nereģistrēta augu aizsardzības līdzekļa lietošanai tika izsniegtas feromonu lietošanai meža kaitēkļa - egļu astoņzobu mizgrauža ierobežošanai un kūdras apstrādei pirms eksporta.

Personu apmācība par augu aizsardzību

Pārskata gadā tika apmācītas un izsniegtas apliecības par augu aizsardzības zināšanu minimuma apgūšanu 1538 personām, par 139 apliecībām mazāk, nekā pērn. 2008.-2011.gadā Latvijā apmācīto augu aizsardzības līdzekļu lietotāju skaita dinamika ir apskatāma grafikā:

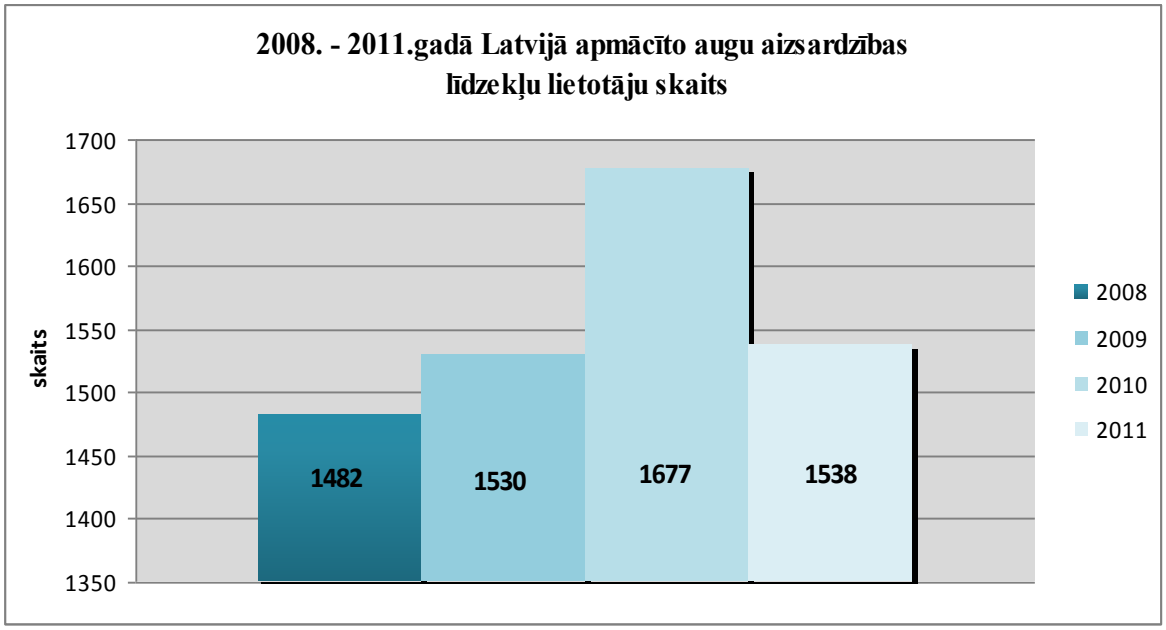

Licencētās augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas vietas

2011. gadā Latvijā bija 296 augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas vietas, kurām ir speciāla atļauja (licence), kas dod tiesības izplatīt augu aizsardzības līdzekļus. 2008.-2011.gadā Latvijā augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas vietu skaita dinamika attēlota grafikā:

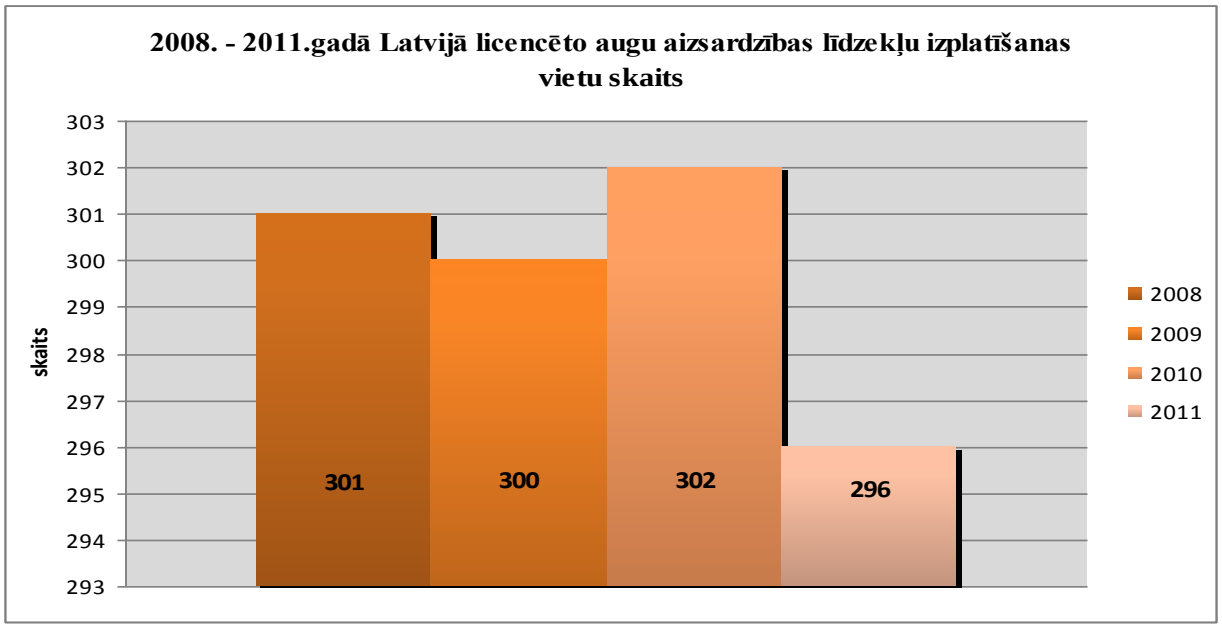

2011.gadā izplatītie ķīmiskie augu aizsardzības līdzekļi

Saskaņā ar Augu aizsardzības likuma 8.panta 6.daļu komersanti, kas izplata augu aizsardzības līdzekļus, nodrošina to apriti un uzskaiti Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un katru gadu līdz 1.aprīlim iesniedz VAAD informāciju par iepriekšējo kalendāra gadu, norādot, kuri augu aizsardzības līdzekļi un kādā daudzumā realizēti to lietotājiem. Pavisam pārskati saņemti no 142 komersantiem. Pagājušajā gadā kopumā ir realizētas 2775 tonnas, kas ir vairāk par 133 tonnām nekā 2010. gadā. Salīdzinot izplatīto augu aizsardzības līdzekļu apjomus pa gadiem, tiem ir tendence pieaugt.

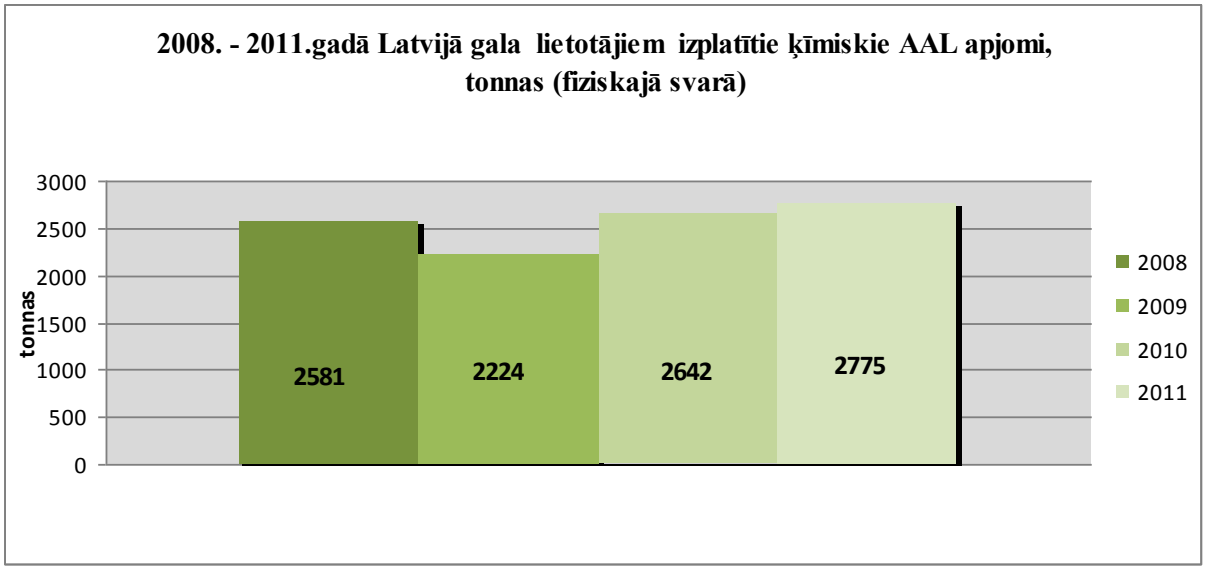

Kā iepriekšējos gados, arī 2011.gadā plašāk lietotā augu aizsardzības līdzekļu lietošanas kategorija ir herbicīdi, pēc tam fungicīdi un insekticīdi.

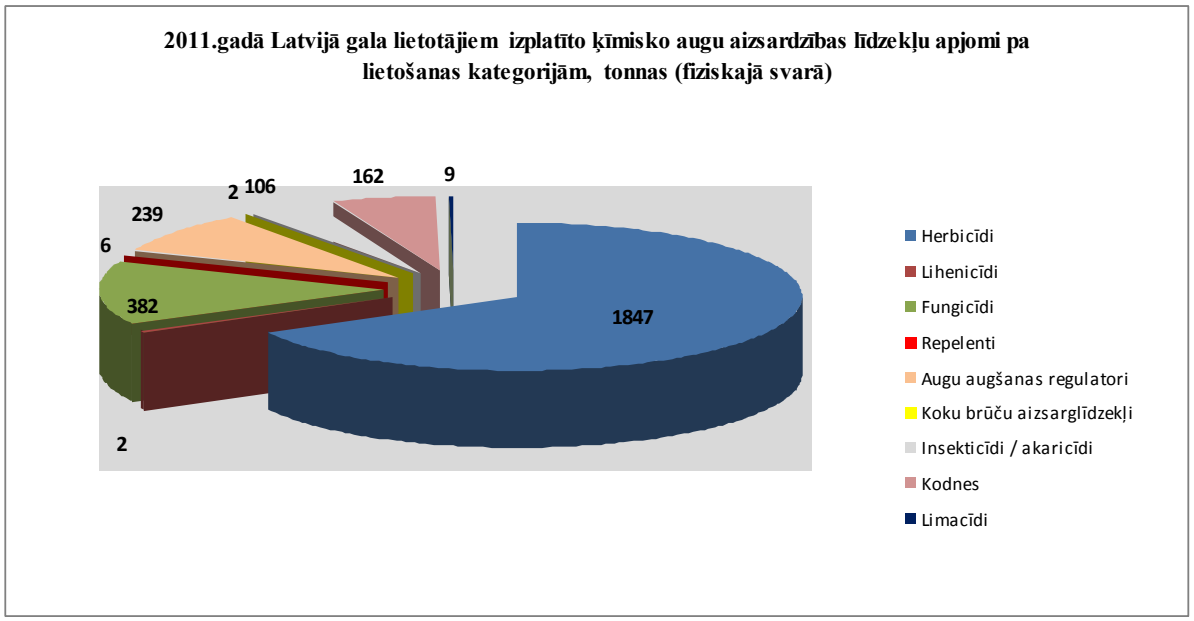

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

Sakarā ar ierobežotiem budžeta līdzekļiem kopumā pagājušajā gadā ir samazināts augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības jomas pārbaužu skaits.

Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas normatīvo aktu prasību pārbaudes

Nr.p.k.	Pārbaužu veidi	**Skaits**
1.	Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas vietu atbilstības pārbaudes pie personām, kas vēlas saņemt speciālas atļaujas (licences)	36
2.	Augu aizsardzības līdzekļu marķējuma pārbaudes	25
3.	Augu aizsardzības līdzekļu kvalitātes laboratoriska testēšana	6
4.	Valsts augu aizsardzības dienesta piedalīšanās parauga ņemšanā augu aizsardzības līdzekļiem, kam beidzies derīguma termiņš, lai pieņemtu lēmumu par tālāku tā izplatīšanu vai aizliegumu izplatīt	75
5.	Pārbaudes augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas vietās, kuras saņēmušas speciālas atļaujas (licences)	189

Augu aizsardzības līdzekļu kvalitātes laboratoriskā testēšana tika veikta 6 augu aizsardzības līdzekļiem. VAAD inspektori ir piedalījušies augu aizsardzības līdzekļu paraugu ņemšanā, kam beidzies derīguma termiņš. Kopumā pagājušā gadā attiecībā uz šiem augu aizsardzības līdzekļiem tika pieņemti 75 lēmumi, ka tos drīkst izplatīt tālāk.

Pagājušā gadā kopumā augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas normatīvo aktu ievērošana pārbaude tika veikta 175 plānotajās pārbaudēs un 14 operatīvajās pārbaudēs, kas veiktas pamatojoties uz sūdzību pamata vai aizdomu pamata par iespējamo pārkāpumu. Izplatīšanas vietu pārbaudēs kopumā konstatēts 51 maznozīmīgs pārkāpums. Pagājušajā gadā kopumā par augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas nosacījumi neievērošanu ir ierosināta 21 administratīvā pārkāpumu lieta. Kā viens no biežāk konstatētajiem būtiskajiem pārkāpumiem ir augu aizsardzības līdzekļu izplatīšana bez speciālas atļaujas (licences).

Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas būtiskie pārkāpumi, par kuriem ierosinātas administratīvās pārkāpumu lietas

Nr.p.k.	Pārkāpuma būtība	Pārkāpumu skaits
1	Izplata nereģistrētus AAL	3
2	Izplata AAL bez VAAD speciālās atļaujas (licences)	6
3	Izplata (atrodas tirdzniecības vietā) AAL pēc derīguma termiņa beigām	2
4	Izplata AAL personām, kurām nav apliecības par augu aizsardzības zināšanu minimuma apguvi vai komersantam, kuram nav speciālās atļaujas (licences) AAL izplatīšanai	2
5	Tirdzniecības vietā nav darbinieks, kurš saņēmis VAAD izsniegtu konsultanta apliecību	2
6	Tirdzniecības vietā nav veikta uzskaite par AAL, kas atrodas tirdzniecības vietā, ir bojāti, vai kuriem beidzies derīguma termiņš	5
7	Izplata AAL, kuru marķējuma teksts nav latviešu valodā. AAL nav izcelsmi apliecinošu dokumentu	1
	Kopā	21

Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas normatīvo aktu prasību pārbaudes

Nr.p.k.	Pārbaužu veidi	**Skaits**
1.	Augu un augu produktu paraugu analīze augu aizsardzības līdzekļu lietošanas pārbaudei	50
2.	Pārbaudes pie augu aizsardzības līdzekļu lietotājiem	192
3.	Pārbaudes par augu aizsardzības līdzekļu jomas obligāto savstarpējās atbilstības pārvaldību prasību ievērošanu	569
4.	Pārbaudes pie personām, kas kūltūraugus audzē integrēti	321

Pagājušajā gadā kopumā VAAD noņēma 50 augu un augu produktu paraugus. 11 gadījumos paraugi tika ņemti no graudaugiem un rapša, ar mērķi, lai pārbaudītu, vai tiek ievērots noteiktais lietošanas dienu skaits līdz ražas novākšanai. Pagājušā gadā sezonā tika konstatēta konkrēta augu aizsardzības līdzekļa Danadims 40e.k. neatbilstoša lietošana kultūraugos, kuriem tas nav reģistrēts. Šī augu aizsardzības līdzekļu lietošana rapša sējumos ziedēšanas laikā izraisīja ļoti daudzu bišu saimju bojā eju. Lai pierādītu pārkāpēju vainu, tika noņemti 5 rapša augu paraugi, no kuriem trijos tika konstatēta Danadims 40 e.k darbīgā viela dimetoāts, kas liecināja par šī augu aizsardzības līdzekļa lietošanu. Pamatojoties uz šo konstatēto faktu VAAD, izvērtējot risku, veica papildus pārbaudes saimniecībās visā Latvijas teritorijā. Šo pārbaužu laikā, lai pārliecinātos par iespējamo Danadims 40e.k. lietošanu kopumā tika noņemti 26 augu paraugi. Danadims 40e.k. darbīgā viela dimetoāts netika konstatēta.

Pagājušajā gadā ir veiktas 192 pārbaudes pie personām, kas lieto augu aizsardzības līdzekļus. Šajās pārbaudēs tika konstatēti 48 maznozīmīgi normatīvo aktu prasību pārkāpumi. Biežāk konstatētie pārkāpumiem ir, ka nav veikta pilnīga izlietoto augu aizsardzības līdzekļu uzskaite vai personas darbā ar augu aizsardzības līdzekļiem nelieto darba aizsardzības līdzekļus – respiratorus u.c. Pagājušajā gadā kopumā par augu aizsardzības līdzekļu lietošanas nosacījumu neievērošanu ir ierosinātas 26 administratīvās pārkāpumu lietas. Biežākie pagājušā

gada pārkāpumi ir, ka augu aizsardzības līdzekļi tiek lietoti neievērojot drošības pasākumus attiecībā uz bišu aizsardzību, kā arī netiek pievērsta uzmanība augu aizsardzības līdzekļu marķējuma tekstiem un tiek pieļautas kļūdas attiecībā uz augu aizsardzības līdzekļu lietošanas optimālākajiem – ieteicamākajiem laikiem.

Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas būtiskie pārkāpumi, par kuriem ierosinātas administratīvās pārkāpumu lietas

Nr.p.k.	Pārkāpuma būtība	Pārkāpumu skaits
1.	Lieto Latvijā nereģistrētu AAL	1
2.	Lieto AAL bišu aktīvās lidošanas laikā, neievērojot AAL marķējuma prasības, kas nosaka, AAL lietot laikā no plkst. 22.00 līdz 05.00	3
3.	Lieto bitēm kaitīgos AAL, nebrīdinot bišu saimju īpašniekus	2
4.	Smidzinot augu aizsardzības līdzekļus, pieļauts, ka tas nonāk uz augiem ārpus apstrādājamās platības	3
5.	AAL lieto/iegādājas persona, kura nav saņēmusi apliecību par augu aizsardzības zināšanu minimuma apgūšanu	2
6.	Lietoti augu aizsardzības līdzekļus, kad vēja ātrums pārsniedz 4 m/s	1
7.	Netiek veikta uzskaite par iegādātajiem/izlietotajiem augu aizsardzības līdzekļiem	2
8.	AAL lieto kultūraugiem, kuriem tas nav reģistrēts (nereģistrēts lietojums)	6
9.	Augu aizsardzības līdzekļi, kas satur glifosātu tiek lietoti ziedošos augos, neievērojot optimālo lietošanas termiņu	6
		26

Lauksaimniecības produktu integrēto audzētāju pārbaudes

Pagājušā gadā VAAD veica 321 lauksaimniecības produktu integrēto audzētāju pārbaudi. Kopumā tika pieņemti 22 lēmumi, par to, ka kultūraugi neatbilst integrētās audzēšanas normatīvo aktu prasībām: 7 gadījumi, kad nav augšņu agroķīmiskā izpēte;1 gadījums, kad neatbilst audzēšanas prasībām; 7 gadījumi, neatbilst biezība; 1 gadījums, kad kultūraugam lietots nereģistrēts augu aizsardzības līdzeklis; 6 gadījumi, kad nav audzējamiem kultūraugiem dokumentācija.

VAAD pagājušajā gadā uzsāka pārbaudīt augu aizsardzības līdzekļu lietošanas jomas normatīvo aktu prasības, kas ir attiecināmās uz savstarpējās atbilstības obligātajām pārvaldības prasībām, kas stājās spēkā no 2011. gada 1.janvāra. SA pārvaldības prasības tiek ieviestas pakāpeniski. Jebkurš lauksaimnieks, kurš pretendē uz maksājumiem var tikt izraudzīts pārbaudei. VAAD veiktajās pārbaudes konstatēti 2 maznozīmīgi pārkāpumi, un šīs saimniecības tiks atkārtoti pārbaudītas nākošgad, un 4 būtiski pārkāpumi, kuriem saskaņā ar VAAD vērtējumu tiek piemērots maksājumu samazinājums.

3.2. Kaitīgo organismu monitorings un prognozēšana

Pārskata periodā VAAD ir īstenojis kultūraugiem kaitīgo organismu monitoringa jomas galvenos uzdevumus – ir veicis kaitīgo organismu uzskaiti, diagnosticēšanu, izplatīšanās iespēju prognozēšanu, un iegūto informāciju izmantojis sabiedrības informēšanai par kaitīgo organismu izplatību un ierobežošanas iespējām.

Pārskata periodā ir veikti pavisam 3507 novērojumi 39 kultūraugu sējumos un stādījumos, atsevišķi novērojumi veikti arī pēc ražas novākšanas - noliktavās, kā arī uzskaitītas augļu koku kaitēkļu un ievu – auzu laputu ziemojošās stadijas.

Veicot ziemāju graudaugu sējumu izvērtēšanu, pēc sniega nokušanas tika konstatēts, ka pārziemošanas process lielā daļā sējumu ir bijis neapmierinošs. Sējumu iznīkšanas iemesli bija gan izsušana, gan izslīkšana, gan pelēkais un sārtais sniega pelējums.

Graudzāļu miltrasa 2011.gada veģetācijas periodā salīdzinājumā ar iepriekšējo ziemas kviešu sējumos bija nozīmīgāka un inficētajos laukos sasniedza lielāku izplatību (2-60%) un nozīmīgāku attīstības pakāpi (konstatēta 72% no novērotajiem laukiem). Graudzāļu miltrasas pirmās pazīmes ziemas kviešu sējumos tika konstatētas aprīļa beigās kviešu cerošanas sākumā. Vasaras kviešu sējumos miltrasas infekcija bija sastopama retāk (36% no novērotajiem sējumiem) un nozīmīgu slimības attīstības pakāpi nesasniedza nevienā no novērotajiem laukiem. Ziemas miežu sējumos miltrasa parādījās ziedēšanas sākumā un nozīmīgu izplatību līdz veģetācijas perioda beigām nesasniedza, arī vasaras miežu sējumos tā bija reti (23% gadījumu) sastopama. Rudzu sējumos miltrasa tika konstatēta mazāk kā pusē novēroto sējumu.

Kviešu lapu pelēkplankumainība tika konstatēta vairumā novēroto ziemas un vasaras kviešu sējumu, taču salīdzinājumā ar iepriekšējo veģetācijas periodu tās izplatība inficētajos ziemas kviešu laukos bija mazāka (līdz 60%) un nozīmīgu attīstības pakāpi sasniedza tikai retos gadījumos. Vasaras kviešu sējumos situācija bija līdzīga un tā bija sastopama apmēram pusē novēroto sējumu.

Kviešu lapu dzeltenplankumainība bieži bija sastopama ziemas kviešu sējumos un salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija postīgāka. Ziemas kviešus tā sāka inficēt jau karoglapas veidošanās laikā. Vasaras kviešu sējumos pirmās slimības pazīmes parādījās pirms cerošanas un tās laikā, nozīmīga slimības attīstības pakāpe konstatēta retos gadījumos.

Stiebrzāļu gredzenplankumainība bija sastopama 70% ziemas miežu sējumu.

Miežu lapu tīklplankumainība ziemas miežu sējumos tika konstatēta biežāk kā gredzenplankumainība, taču vairumā gadījumu tā nebija postīga. Vasaras miežu sējumos miežu lapu tīklplankumainības pirmās pazīmes vairumā novērotajos vasaras miežu laukos tika konstatētas agrās miežu attīstības fāzēs un tā bija sastopama visos novērotajos sējumos, daudzos no tiem izplatība sasniedza 100% un vidējā attīstības pakāpe bija robežās no 0,01 - 25%.

Vārpu plēkšņu plankumainība bija sastopama 30% novēroto ziemas kviešu, 70% vasaras kviešu sējumu un atsevišķos citu graudaugu sējumos. Tās izplatība inficētajos ziemas kviešu sējumos bija robežās no 2-62%, vasaras kviešu sējumos – 2-52%.

Vārpu fuzarioze bija sastopama atsevišķos ziemas kviešu sējumos un apmēram trešajā daļā no novērotajiem vasaras kviešu sējumiem.

Brūnā rūsa ar nelielu izplatību tika konstatēta atsevišķos novērotajos ziemas kviešu laukos. Atsevišķos jaunajai 2012.gada ražai iesētajos sējumos rūsas pazīmes tika atrastas cerošanas sākumā. Vasaras kviešu laukos pirmās brūnās rūsas pazīmes konstatētas ziedēšanas vidū un vienā no laukiem tās izplatība sasniedza 98% ar nozīmīgu attīstības pakāpi. Brūnā rūsa bija sastopama 30% no novērotajiem rudzu sējumiem un vairākos gadījumos tā tika konstatēta jaunajai ražai iesētajos laukos.

Dzeltenās rūsas pazīmes novērotas vienā ziemas kviešu sējumā.

Miežu pundurrūsas pazīmes tika konstatētas vienā ziemas miežu sējumā.

Auzu brūnplankumainība bija sastopama visos novērotajos auzu sējumos.

Auzu vainagrūsa bija sastopama pusē novēroto sējumu un pirmās pazīmes galvenokārt konstatētas vārpošanas beigās līdz ziedēšanas sākumā.

Melnie graudi 2011.gadā bija sastopami ļoti retos gadījumos ar minimālu izplatību.

Laputis ziemas kviešu sējumos tika konstatētas maija sākumā, vasaras kviešos – maija beigās un vairākos sējumos līdz vārpošanas sākumam sasniedza nozīmīgu izplatību (ap 30%). Ziemas miežu sējumos laputu izplatība bija nenozīmīga, nozīmīgu izplatību tās nesasniedza arī rudzu sējumos. Vasaras miežu sējumos laputis bija bieži sastopamas (83% lauku), parādījās maija pēdējā nedēļā. Laputu invāzija tika konstatēta 70% novērotajos auzu sējumos.

Tripši graudaugu sējumos, salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, bija mazāk sastopami.

Krustziežu sausplankumainība bija bieži (83%) sastopama novērotajos ziemas un vasaras rapša sējumos.

Rapša neīstā miltrasa tika konstatēta tikai rudenī novērotajos ziemas rapša sējumos un vairākos vasaras rapša laukos.

Baltās puves pazīmes atrastas 44% novēroto ziemas un 39% vasaras rapša lauku un tas ir salīdzinoši biežāk kā pagājušajā (2010.) gadā (17% ziemas rapša sējumu).

Krustziežu sausā puve tika konstatēta 38% ziemas rapša un 32% vasaras rapša sējumu.

Neīstā miltrasa bija sastopama 50% vasaras rapša sējumu.

Krustziežu spīdulis ziemas rapša sējumos parādījās aprīļa beigās, vasaras rapsī jūnija otrajā nedēļā un vietām strauji savairojās.

Kartupeļu lapu sausplankumainības pirmās pazīmes tika konstatētas 14. jūnijā Līvānu novadā. Pirmās **lakstu puves** pazīmes tika konstatētas 22. jūnijā Ķeguma novadā un 30. jūnijā Viļānos, jūlija pirmajā nedēļā lakstu puve tika konstatēta arī pārējos Latvijas novados.

Pirmās **kartupeļu lapgrauža** vaboles novērotajos kartupeļu stādījumos tika konstatētas maija beigās – jūnija sākumā. Jūnija otrajā nedēļā konstatēti pirmie lapgrauža olu dējumi, bet jūnija beigās pamanīti pirmie izšķīlušies kāpuri.

Pirmie **ābolu tinēja** tauriņi feromonu slazdā tika uztverti Kuldīgas novadā 23.maijā un Viļānu novadā 27.maijā un jūnija sākumā tie konstatēti ābeļu dārzos visā Latvijā. Kritiskais slieksnis (5-10 tauriņi feromonu slazdā nedēļas laikā) vairākos dārzos konstatēts 10. - 13. jūnijā, masveida lidošanas periods novērots jūnija beigās līdz jūlija pirmajā nedēļā.

Pīlādžu tīklkode izlidoja maija vidū un vairumā gadījumu konstatēta nelielā skaitā.

Bumbieru – kadiķu rūsa bumbieru stādījumos bija bieži sastopama. Atsevišķos bumbieru dārzos konstatēta masveida bumbieru lapu blusiņas savairošanās.

Kauleņkoku sausplankumainība bija sastopama vairāk kā pusē novēroto ķiršu stādījumu, vietām konstatēta ķiršu lapbire. Ķiršu mušas pirmā izlidošana konstatēta maija pēdējā nedēļā – 20.maijā Ikšķiles, 24.maijā Viļānu novados. Vairumā no novērotajiem plūmju stādījumiem bija sastopama kauleņkoku sausplankumainība.

Plūmju tinēja pirmie tauriņi feromonu slazdos tika notverti maija vidū (par divām nedēļām agrāk kā 2010.gadā), masveida lidošana tika novērota no 10.jūnija līdz jūlija sākumam.

Krustziežu sausplankumainība bija sastopamākā kāpostu slimība.

Pirmās **cekulkodes** feromonu slazdā notvertas 10.jūnijā, masveida cekulkodes lidošana novērota jūlija pirmajā nedēļā, pirmie kāpuri un to bojājumi pamanīti jūnija vidū. Balteņu lidošanas sākums novērots jūnija beigās, savukārt kāpuru pirmie bojājumi novēroti jūlija otrajā nedēļā.

Tumšais zirņu tinējs izlidoja jūnija otrajā nedēļā.

Neīstā miltrasa sīpolu platībās bija sastopama lielākajā daļā novēroto lauku, tā parādījās sīpolu veģetācijas perioda otrajā pusē, tādēļ vairumā gadījumu postījumus neradīja.

Sīpolu baltā puve veģetācijas periodā konstatēta uz atsevišķiem sīpoliem.

Maijvaboļu kāpuri bija bojājuši sīpolus un burkānus atsevišķos laukos.

Informāciju par konstatētajiem kaitīgajiem organismiem var aplūkot tabulā „VAAD novērojumos konstatētie kaitīgie organismi 2011.gadā”.

VAAD novērojumos konstatētie kaitīgie organismi 2011.gadā

Kultūraugs	Konstatētās augu slimības	Konstatētie kaitēkļi
Ziemas kvieši	Graudzāļu miltrasa Kviešu lapu pelēkplankumainība Kviešu lapu dzeltenplankumainība Pelēkais sniega pelējums Sārtais sniega pelējums Vārpu plēkšņu plankumainība Brūnā rūsa Dzeltenā rūsa Baltvārpainība Melnais sodrējums Sakņu puves Vārpu fuzarioze	Tripši Laputis Spradži Sprakšķi Labību lapgrauži Melnās stiebrmušas Mīkstblaktis Graudaugu zāģlapsenes Mīkstgliemeži
Vasaras kvieši	Graudzāļu miltrasa Kviešu lapu dzeltenplankumainība Kviešu lapu pelēkplankumainība Vārpu plēkšņu plankumainība Brūnā rūsa Baltvārpainība Melnais sodrējums Sakņu puves Vārpu fuzarioze	Tripši Laputis Labību spradži Labību lapgrauži Melnās stiebrmušas Mīkstblaktis Mīkstgliemeži
Ziemas mieži	Graudzāļu miltrasa Miežu lapu tīklplankumainība Sakņu puves Lapu brūnplankumainība Pelēkais sniega pelējums Stiebrzāļu gredzenplankumainība Miežu pundurrūsa Vārpu plēkšņu plankumainība Melnais sodrējums	Labību lapgrauži Laputis Melnās stiebrmušas Mīkstblaktis Spradži Tripši Mīkstgliemeži
Vasaras mieži	Graudzāļu miltrasa Miežu lapu tīklplankumainība Stiebrzāļu gredzenplankumainība Lapu brūnplankumainība Miežu lapu brūnsvītrainība Miežu putošā melnplauka Sakņu puves Vārpu fuzarioze Vārpu plēkšņu plankumainība	Labību lapgrauži Laputis Melnās stiebrmušas Mīkstgliemeži Spradži Sprakšķi Tripši
Rudzi	Stiebrzāļu gredzenplankumainība Brūnā rūsa Rudzu lapu pelēkplankumainība Graudzāļu miltrasa Graudzāļu stiebru rūsa Pelēkais sniega pelējums Sārtais sniega pelējums Sakņu puves Melnie graudi Melnais sodrējums Vārpu fuzarioze Vārpu plēkšņu plankumainība Baltvārpainība	Tripši Labību lapgrauži Laputis Melnās stiebrmušas Mīkstblaktis Spradži Sprakšķi

Auzas	Auzu lapu brūnplankumainība Auzu putošā melnplauka Auzu vainagrūsa Graudzāļu miltrasa Baltvārpainība Sakņu puves Stiebru lūšana Vārpu fuzarioze	Laputis Labību lapgrauži Melnās stiebrmušas Spradži
Tritikāle	Kviešu lapu pelēkplankumainība Graudzāļu miltrasa Baltvārpainība Sārtais sniega pelējums Pelēkais sniega pelējums Melnais sodrējums Sakņu puves Stiebrzāļu gredzenplankumainība Vārpu plēkšņu plankumainība	Labību lapgrauži Laputis Melnās stiebrmušas Mīkstblaktis Spradži Sprakšķi Tripši
Ziemas rapsis	Krustziežu sausplankumainība Baltā puve Krustziežu (rapša) neīstā miltrasa Krustziežu sausā puve Pelēkā puve Pelēkais sniega pelējums Sakņu puves	Krustziežu spīdulis Balteņi Kāpostu cekulkode Krustziežu alotājmuša Krustziežu smecernieki Krustziežu pāksteņu pangodiņš Krustziežu zāģlapsene Mīkstgliemeži Spradži
Vasaras rapsis	Krustziežu sausplankumainība Krustziežu (rapša) neīstā miltrasa Baltā puve Pelēkā puve Krustziežu sausā puve Krustziežu miltrasa Sakņu puves	Krustziežu spīdulis Spradži Balteņi Krustziežu alotājmuša Krustziežu smecernieki Laputis Krustziežu pāksteņu pangodiņš Mīkstgliemeži
Lini	Linu iedegas Linu bakteriālā puve Linu miltrasa Linu sīkplankumainība	Linu zilais spradzis
Kartupeļi	Kartupeļu lakstu puve Kartupeļu lapu sausplankumainība Kartupeļu melnais kraupis Kartupeļu melnkāja Parastais kraupis Sudrabotais kraupis Kartupeļu bumbuļu sausā puve Kartupeļu bumbuļu fomozā puve Rizoktonioze Stublāju slapjā puve Baltkāja	Kartupeļu lapgrauzis Maijvaboles Sprakšķi Pūcītes Laputis
Ābeles	Ābeļu kraupis Ābeļu lapu pelēkplankumainība Ābeļu miltrasa Augļu parastā puve Augļu rūgtā puve Lapu koku jeb parastais vēzis Sudraboto lapu slimība	Ābolu tinējs Ābeļu ziedu smecernieks Ābeļu lapu blusiņa Ābeļu lapu tinējs Ābeļu lapu pasvilnis Ābeļu pumpuru tinējs Ābeļu tīklkode

		Bruņutis Sarkanā augļu koku tīklērce Ābolu zāģlapsene Laputis Mazais salnas sprīžmetis Pīlādžu tīklkode Ābeļu sarkanpangu laputs
Bumbieres	Augļu parastā puve Bumbieru kraupis Bumbieru – kadiķu rūsa Bumbieru lapu brūnplankumainība	Ābeļu ziedu smecernieks Bumbieru lapu blusiņa Lapu koku tinējsmecernieks Laputis Bumbieru pangērce Maijvaboles
Krūmcidonijas	Augļu rūgtā puve Sausplankumainības	Lapu smecernieki
Ķirši	Kauleņkoku sausplankumainība Augļu parastā puve Ķiršu lapbire Kauleņkoku pelēkā puve	Ķiršu- madaru laputs Ķiršu muša Ķiršu zāģlapsene
Plūmes	Kauleņkoku sausplankumainība Ķiršu lapbire Kauleņkoku pelēkā puve Augļu parastā puve	Plūmju augļu tinējs Plūmju zāģlapsenes Laputis
Avenes	Aveņu mizas plaisāšana Pelēkā puve Aveņu iedegas Aveņu lapu baltplankumainība	Avenāju vabole Aveņu dzinumu muša Aveņu dzinumu pangodiņš Aveņu ziedu smecernieks Avenāju pumpuru kode Laputis
Upenes	Ērkšķogu Amerikas miltrasa Ogulāju lapu sīkplankumainība Ogulāju lapu iedegas Ogu krūmu kausiņrūsa Upeņu virālā pilnziedainība	Jāņogulāju pumpuru kode Bruņutis Upeņu pumpuru ērce Jāņogulāju stiklspārnis Ogulāju lapu tinējs Laputis Upeņu zāģlapsene
Jāņogas	Ogulāju lapu sīkplankumainība Ogu krūmu kausiņrūsa	Bruņutis Jāņogulāju sarkanpangu laputs Jāņogulāju stiklspārnis
Zemenes	Zemeņu lapu brūnplankumainība Pelēkā puve Zemeņu lapu baltplankumainība Īstā miltrasa	Aveņu ziedu smecernieks Laputis Maijvaboles Putu cikāde Zemenāju lapgrauzis Zemeņu ērce
Lielogu dzērvenes	Lapu un dzinumu bojājumi	Dzērveņu dzinumu pangodiņš
Krūmmellenes	Pelēkā puve Lapu un dzinumu bojājumi	Rožu lapu tinējs Vīngliemeži Mīkstgliemeži
Galviņkāposti	Krustziežu sausplankumainība Krustziežu neīstā miltrasa Krustziežu sausā puve Dārzeņu slapjā puve Pelēkā puve Kāpostu dēstu melnkāja Baltā puve	Balteņi Krustziežu alotājmuša Kāpostu agrā muša Kāpostu cekulkode Kāpostu pūcīte Laputis Mīkstgliemeži

	Krustziežu tumšā bakteriālā puve	Spradži
Ziedkāposti	Krustziežu sausā puve Krustziežu sausplankumainība Krustziežu neīstā miltrasa Dārzeņu slapjā puve	Balteņi Kāpostu cekulkode Kāpostu pūcīte Spradži
Burkāni	Burkānu lapu brūnplankumainība Burkānu lapu sausplankumainība Čemurziežu melnā puve Baltā puve Pelēkā puve Dārzeņu slapjā puve	Burkānu lapu blusiņa Burkānu muša Maijvaboles
Sīpoli	Sīpolu neīstā miltrasa Sīpolu baltā puve Pelēkā puve Sīpolu kakla puves	Sīpolu muša Sīpolu lapu alotājmuša Sīpolu lakstu puskode Maijvaboles Sīpolu ziedmuša
Zirņi	Zirņu iedegas Īstā miltrasa Neīstā miltrasa Pelēkā puve	Tumšais zirņu tinējs Tauriņziežu smecernieki Laputis
Lauka pupas	Pupu brūnplankumainība Pupu koncentriskā plankumainība Pelēkā puve	Tauriņziežu smecernieki Pupu laputs
Pupiņas	Pupiņu iedegas Pelēkā puve	Pupu laputs
Galda bietes	Biešu lapu sarmplankumainība Biešu serdes un sausā puve Biešu lapu sīkplankumainība Biešu lapu brūnēšana Dārzeņu slapjā puve	Biešu muša Alotājmušas Biešu kapracis Spradži Laputis
Sakņu selerijas	Seleriju lapu gaišplankumainība	Burkānu muša
Puravi	Puravu sakņu pamatnes puve Sīpolu lapu plankumainība	Tripši
Lauka gurķi	Gurķu kraupis Ķirbjaugu lapu sīkplankumainība Dārzeņu slapjā puve Ķirbjaugu iedegas Gurķu bakteriālā plankumainība Gurķu neīstā miltrasa	Alotājmušas Parastā tīklērce
Galda kāļi	Krustziežu sausplankumainība Krustziežu neīstā miltrasa Dārzeņu slapjā puve	Spradži Balteņi
Griķi	Sūreņu lapu plankumainība Melnais sodrējums	Spradži Alotājmušas Blaktis
Kukurūza	Melnais sodrējums	Sprakšķi
Kaņepes	Kaņepju lapu plankumainības	

3.3. Augu karantīna

VAAD nodrošina Valsts uzraudzību pār fitosanitāro stāvokli Latvijā, veicot augu karantīnas organismu un sevišķi bīstamo kaitīgo organismu uzraudzība. Pārbaudes vispārējā fitosanitārā stāvokļa noteikšanai tiek veiktas gan stādāmā un pavairojamā materiāla audzēšanas vietās, gan ražojošajos stādījumos, kā arī citās vietās, kur būtu iespējams izplatīties

augu karantīnas vai citiem sevišķi bīstamajiem augu kaitīgajiem organismiem. Tāpat tiek veiktas pārbaudes konkrētu augu kaitīgo organismu izplatības noteikšanai, pievēršot īpašu uzmanību šo organismu saimniekaugiem. VAAD, pamatojoties uz Eiropas Savienības lēmumiem, katru gadu veic pārbaudes Eiropas Savienībā aktuāliem augu karantīnas vai citiem sevišķi bīstamiem kaitīgiem organismiem, kuri rada nopietnus ekonomiskos zaudējumus, lai savlaicīgi atklātu tos, noteiktu to izplatību Latvijā un novērstu tālāku to izplatīšanos un ieviešanos.

Bakteriālā iedega (*E.Amylovora)*

Bakteriālās iedegas pirmo reizi Latvijas Republikā VAAD konstatēja 2007.gadā. Apsekojumi organisma konstatēšanai tika veikti jau kopš 1965.gada, bet oficiāls monitorings uzsākts no 1998.gada.

***E.amylovora* perēkļus skaits un izvietojums 2007.gadā**

Lai izskaustu šo baktēriju ierosināto slimību, VAAD piemēroja stingrus fitosanitāros pasākumus. Pateicoties ātrajai rīcībai slimības konstatēšanas gadā, intensīvām pārbaudēm un stingrajiem piemērotajiem fitosanitārajiem pasākumiem nākamajos gados, tagad konstatēto jauno perēkļu skaits ir krietni samazinājies.

Veģetācijas periodā, kad var redzēt *E. amylovora* raksturīgos simptomus, VAAD veica stādu tirdzniecības vietu pārbaudes. Šajās pārbaudēs veica ne tikai simptomu pārbaudi saimniekaugu produkcijā, bet arī augu pasu pārbaudi. Pārbaudīta gan vietējā, gan ievestā produkcija. Neatbilstības vai slimības pazīmes netika konstatētas. Savukārt stādaudzētavās veikta 181 pārbaude, pārbaudītas 146 stādu audzēšanas vietas un noņemti 354 paraugi, taču slimība netika konstatēta. Stādaudzētavu tuvējā apkārtnē ir veiktas 29 pārbaudes, kuru laikā pārbaudītas 28 stādaudzētavas. Nav konstatētas bakteriālo iedegu pazīmes. Komercdārzos veiktas 246 pārbaudes un pārbaudītas 239 saimniecības. Laboratoriskai analizēšanai noņemti 44 paraugi, kuros baktērija netika konstatēta. Parkos, savvaļā un piemājas dārzos augošu saimniekaugu pārbaudei pārbaudītas 300 vietas visā Latvijā, kopumā noņemti 18 paraugi, slimība nav konstatēta. *Erwinia amylovora* saimniekaugu genofonda kolekcijās (Latvijas Valsts Augļkopības institūtā un Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacijā) veicot pārbaudes,

kopumā tika noņemti 25 paraugi. Bakteriālās iedegas ģenētisko resursu kolekcijās nav konstatētas.

Vietās, kur bakteriālās iedegas ir konstatētas 2009. un 2010.gadā (perēkļos) pārbaudes veica arī 2011.gadā, lai noteiktu vai 2009. un 2010.gadā piemērotie fitosanitārie pasākumi ir bijuši pietiekami efektīvi un vai organisms nav izplatījies tālāk, t. i. vai nav inficējušies citi šajā vietā augošie bakteriālo iedegu saimniekaugi. Perēkļos vizuālo pārbaudi veic reizi mēnesī – jūnijā, jūlijā, augustā. Kopumā divos gados tika veikta 31 pārbaude. Vienā no 2009.gada perēkļiem, kurā slimība netika konstatēta 2010.gadā, 2011.gadā tā ir atklāta atkārtoti (abi pozitīvie paraugi no viena perēkļa). Nekavējoties veikti fitosanitārie pasākumi, lai ierobežotu slimības izplatību – nocirsti un sadedzināti inficētie saimniekaugi, kā arī saimniekaugi ar vizuālām slimības pazīmēm. Kopā iznīcināta 21 bumbiere. No perēkļa aizliegts izvest *E. amylovora* saimniekaugus vismaz turpmākos 2 veģetācijas periodus. Nosakot inficēto saimniekaugu vietu par perēkli, nosaka arī buferzonu ap to, kas ir ar 3 km rādiusu. Kopumā buferzonās veiktas 150 pārbaudes, kuru laikā pārbaudītas 109 saimniekaugu atrašanās vietas. Slimībai raksturīgas pazīmes nav konstatētas.

Kopumā 2011.gada veģetācijas periodā bakteriālo iedegu diagnosticēšanai noņemti 453 paraugi laboratoriskām analīzēm. Izplatītākie saimniekaugi, no kuriem ņemti paraugi, ir ābeles (199), bumbieres (91 paraugs) un vilkābeles (48 paraugi). No visiem paraugiem 12 noņemti perēkļu uzraudzības pārbaudēs. Divos no tiem konstatēja *E.amylovora* (paraugi ņemti no bumbierēm).

Priežu koksnes nematode

Eiropas Savienībā priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus* **(**PKN**)** ierobežošanas pasākumi izplatības vietās nav devuši vēlamos rezultātus. Lai novērstu PKN ieviešanos Latvijā, VAAD jau kopš 2001.gada regulāri veic skujkoku pārbaudes mežaudzēs, pārbauda vietējās izcelsmes zāģmateriālus, kā arī no trešajām valstīm ievesto koksni un koksnes iepakojamo materiālu. 2011.gadā pārbaudes veiktas arī riska zonās – mežaudzēs vai atsevišķi augošos saimniekaugos robežkontroles punktu tuvumā, teritorijās ap vietām, kur ieved Latvijas prasībām neatbilstošo koka iepakojamo materiālu iznīcināšanai, teritorijās ap lielām vairumtirdzniecības bāzēm, Rīgas lidostu, ostām, teritorijās ap zāģētavām, kur ieved pārstrāde koksni no Krievijas.

Kopā veiktas šādas pārbaudes: mežaudzēs augošiem kokiem 102 pārbaudēs noņemti 108 paraugi; Latvijas izcelsmes zāģmateriāliem 50 pārbaudēs noņemts 51 paraugs; trešo valstu izcelsmes zāģmateriāliem 3 pārbaudēs noņemti 3 paraugi; Portugāles izcelsmes koksnes iepakojamam materiālam veiktas 9 pārbaudes un noņemti 10 paraugi; Spānijas izcelsmes koksnes iepakojamam materiālam veiktas 4 pārbaudes un noņemti 6 paraugi; 45 pārbaudes un noņemti 13 paraugi riska zonās; 18 meža kultūru stādaudzētavu pārbaudes un noņemti 4 paraugi. Ņemtajos paraugos PKN netika konstatēta.

Veiktās pārbaudes priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus* noteikšanai 2011.gadā

	Mežaudzes	Latvijas izcelsmes zāģmateriāli	Trešo valstu izcelsmes zāģmateriāli	Portugāles izcelsmes KIeM	Spānijas izcelsmes KIeM	Riska zonas	Stādaudzētavas
Pārbaužu skaits	102	50	3	9	4	45	18
Pārbaudīto vietu skaits	95	47	3	2	3	45	17
Noņemto paraugu skaits	108	51	3	10	6	13	4
Pārbaudītā platība, ha	330,65	-	-	-	-	-	11.7
Pārbaudītais daudzums	-	1708,3m^3	25m^3	116gab.	21gab.	-	-

2011.gadā turpinājās darbs pie PKN rīcības plāna izstrādes. Rīcības plānā iekļauta informācija par veicamo monitoringu, lai savlaicīgi varētu atklāt PKN, piemērojamiem fitosanitārajiem pasākumiem atkarībā no PKN atkāšanas vietas, rīcību un sadarbību gan VAAD ietvaros, gan starp dažādām institūcijām, lai, priežu koksnes nematodes konstatēšanas gadījumā, varētu rīkoties pēc iespējas ātrāk un efektīvāk.

Bālā kartupeļu cistu nematode *Globodera pallida*

Latvijai ir piešķirts aizsargājamās zonas statuss bālajai kartupeļu cistu nematodei *Globodera pallida*, tādēļ katru gadu tiek veiktas pārbaudes šī augu karantīnas organisma atklāšanai. Lai konstatētu bālās kartupeļu cistu nematodes *Globodera pallida* klātbūtni, augsnes paraugi tika noņemti sēklas un pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās un stādaudzētavās. Pavisam tika noņemti 1079 augsnes paraugi 138 saimniecībās, kuru kopējā pārbaudītā platība ir 1168,46 ha. 2011.gadā pārbaudīta plānotā kartupeļu audzēšanas platība 29 kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecībās, noņemot 849 augsnes paraugus no 823,67 ha lielas platības. 2011.gadā turpinājās monitorings pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās, pārbaudot 99 saimniecībās kartupeļu audzēšanas laukus 334,16 ha platībā, noņemot 211 augsnes paraugus un 15 augsnes saslauku paraugus no kartupeļu glabāšanas vietām. 2011.gadā 10 stādaudzētavās noņemti 19 augsnes paraugi no 10,63 ha lielas platības. Kartupeļu cistu nematožu atklāšanai pārbaudes tiek veiktas arī eksportam paredzētajām kravām – kūdrai, mulčai, kā arī augu produktiem, kuri satur augsni. 2011.gadā noņemts 91 šāds paraugs, kartupeļu cistu nematodes tajos netika konstatētas. Bālās kartupeļu cistu nematodes klātbūtne Latvijā netika konstatēta.

Zeltītā kartupeļu cistu nematode *Globodera rostochiensis*

No pārbaudītajām 138 saimniecībām zeltītā kartupeļu cistu nematode tika konstatēta 11 sēklas kartupeļu audzēšanas saimniecībās 25,40 ha platībā laukos, kuros 2011.gadā plānots audzēt kartupeļus un sešās pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās 43,60 ha platībā.

Veiktās pārbaudes kartupeļu cistu nematožu *Globodera pallida* un *Globodera rostochiensis* izplatības noteikšanai 2011.gadā

	Sēklas kartupeļi	Pārtikas kartupeļi	Stādāmais materiāls	Kopā
Pārbaudīto saimniecību skaits	29	99	10	138
Pārbaudītā platība, ha	823,67	334,16	10,63	1168,46
Noņemto paraugu skaits	849	226	19	1079
Invadēto saimniecību skaits	11	6	0	17
Invadētā platība, ha	25,40	43,60	0	69

Veģetācijas periodā veiktas 59 pārbaudes saimniecībās, kurās iepriekšējos gados konstatēta zeltītā kartupeļu cistu nematode, 126,2294 ha platībā, lai pārbaudītu, vai tiek ievēroti noteiktie fitosanitārie pasākumi. 27 saimniecībās no invadētajiem laukiem 59,902 ha platībā noņemti 79 augsnes paraugi. Deviņās saimniecībās 29,37 ha platībā zeltītā kartupeļu cistu nematode konstatēta atkārtoti, līdz ar to iepriekš noteikti fitosanitārie pasākumi šīm saimniecībām jāievēro vismaz vēl trīs nākamos gadus, kad atkal varēs noņemt augsnes paraugus un veikt laboratorisko testēšanu. Turpmāka fitosanitāro pasākumu piemērošana atcelta 19 saimniecībās 31,4915 ha platībā, jo noņemtajos augsnes paraugos dzīvas nematožu cistas netika konstatētas.

Plūmju virālās bakas *Plum pox virus*

2011.gadā pārbaudes veiktas stādaudzētavās (arī mātes augiem), ražojošajos un piemājas dārzos, komercdārzos un 2009.gada perēkļos. Izplatītākie saimniekaugi ir plūmes un ķirši. 2011.gadā veiktas 105 pārbaudes un pārbaudītas 87 saimniekaugu augšanas vietas (izņemot 2009.gada perēkļus). Pavisam noņemti 67 paraugi. Slimība netika konstatēta. Perēkļa statuss ir tikai vienai saimniecībai, kurā slimība konstatēta 2009.gadā. Perēklī veikta viena uzraudzības pārbaude un noņemti 4 paraugi ar slimības pazīmēm. Slimība netika konstatēta.

Noliktavu kaitēkļi

Lai nodrošinātu, ka produkcijas uzglabāšanas laikā nenotiek inficēšanās vai invadēšanās ar kaitīgajiem organismiem, veiktas pārbaudes noliktavās, kurās tika uzglabāti eksportam un reeksportam paredzētie augu produkti. 2011.gadā veiktas 40 noliktavu pārbaudes 25,5ha kopplatībā un noņemti 23 paraugi, no kuriem 6 bija paredzēti laboratoriskai analizēšanai. Augu karantīnas organismi netika konstatēti.

Kartupeļu vēzis *Synchytrium endobioticum*

Kartupeļu vēža ierosinātājs augsnē var saglabāties pat 20 un vairāk gadus. Latvijā šī sēne pirmo reizi konstatēta 1948.gadā. Pašlaik mūsu valsts teritorijā ir septiņi kartupeļu vēža perēkļi 1,93 ha platībā. Tajos katru gadu tiek veiktas pārbaudes, lai pārliecinātos, vai tiek ievēroti fitosanitārie pasākumi – netiek audzēti kartupeļi un stādīšanai paredzētais materiāls. Līdztekus kartupeļa vēža snaudsporu klātbūtne tiek pārbaudīta arī visos augsnes un saslauku paraugos, ko testē kartupeļu cistu nematožu izplatības noteikšanai. Šogad neviens jauns perēklis nav konstatēts.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve

2011.gadā VAAD kopā pārbaudīja 320 kartupeļu audzēšanas saimniecības, kurās noņēma kartupeļu bumbuļu paraugus – tai skaitā 27 kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecības, 265 pārtikas un pārstrādes kartupeļu audzēšanas saimniecības un 28 nereģistrētās kartupeļu

audzēšanas saimniecības. Noņemti 142 sēklas kartupeļu paraugi, 629 pārtikas kartupeļu un 40 pārstrādei paredzēto kartupeļu paraugi. Kartupeļu gaišā gredzenpuve pirmo reizi konstatēta 18 saimniecībās, kas ir 5,6% no pārbaudītajām saimniecībām. VAAD veica 44 pārbaudes saimniecībās, kurās 2010. un 2011.gada kartupeļu ražā konstatēta kartupeļu gaišā gredzenpuve, lai konstatētu situāciju pēc testēšanas rezultātu saņemšanas par kartupeļu gaišās gredzenpuves apstiprināšanu paraugā un piemērotu konkrētus fitosanitāros pasākumus. Lai pārbaudītu, kā saimniecības, kurās iepriekšējos gados ir konstatēta kartupeļu gaišā gredzenpuve, ievēro noteiktos fitosanitāros pasākumus, VAAD veica 58 pārbaudes dezinfekcijas pasākumu izpildei, 247 pārbaudes veģetācijas periodā, lai pārbaudītu, vai stādīšanai ir izmantots sertificēts sēklas materiāls un vai inficētajos laukos iznīcināti pārziemojušie kartupeļi, kā arī 76 pārbaudes pēc ražas novākšanas, kurās noņēma 127 kartupeļu bumbuļu paraugus laboratoriskai testēšanai.

Pārbaudes kartupeļu gaišās gredzenpuves *Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus* izplatības noteikšanai

	2007.gada kartupeļu raža	2008.gada kartupeļu raža	2009.gada kartupeļu raža	2010.gada kartupeļu raža	2011.gada kartupeļu raža
Pārbaudīto saimniecību skaits	561	411	373	306	320
Noņemto paraugu skaits, gab.	1584	1157	908	1129	811
Inficēto saimniecību skaits (konstatēts pirmo reizi)	86	57	25	24	18
Inficētās platības, ha	285,9	106,7	55,5	99,6	35,15

3 saimniecībās kartupeļu gaišā gredzenpuve atklāta atkārtoti. Uzraudzības pārbaudēs konstatēts, ka 9 saimniecības, kurās iepriekšējos gados konstatēta kartupeļu gaišā gredzenpuve, nav izpildījušas tām uzliktos fitosanitāros pasākumus.

VAAD veica 24 pārbaudes pārtikas kartupeļu tirdzniecības vietās, kurās noņēma 4 paraugus no tirdzniecībā esošajiem Latvijas kartupeļiem un 7 paraugus no citu Eiropas Savienības dalībvalstu izaudzētajiem kartupeļiem. Kartupeļu gaišā gredzenpuve un kartupeļu tumšā gredzenpuve šajos paraugos netika konstatēta. VAAD veica no ES valstīm ievestā kartupeļu sēklas materiāla pārbaudes. Noņemti un laboratoriski testēti 34 paraugi. Ne kartupeļu gaišā gredzenpuve, ne kartupeļu tumšā gredzenpuve šajos paraugos netika konstatēta.

Kartupeļu tumšā gredzenpuve *Ralstonia solanacearum*

Kartupeļu tumšā gredzenpuve, ko ierosina baktērija *Ralstonia solanacearum*, līdz šim Latvijā nav konstatēta. Tās atklāšanai tiek analizēti visi kartupeļu bumbuļu paraugi, kas noņemti kartupeļu audzēšanas saimniecībās un kartupeļu tirdzniecības vietās kartupeļu gaišās gredzenpuves atklāšanai. Šajos paraugos kartupeļu tumšā gredzenpuve netika konstatēta.

Kartupeļu tumšās gredzenpuves atklāšanai VAAD inspektori pārbauda ne tikai kartupeļu bumbuļu paraugus, bet papildus ņem arī ūdens un kartupeļu tumšās gredzenpuves savvaļas saimniekaugu - melnās naktenes *Solanum nigrum* un bebrukārkliņa *Solanum dulcamarum* - paraugus. Ūdens paraugi tiek ņemti vietās, kur tuvumā aug kartupeļi, kā arī no kartupeļu pārstrādes uzņēmumu notekūdeņiem. 2011.gadā laboratoriskas analīzes veiktas 26 ūdens paraugiem un 26 savvaļas saimniekaugu paraugiem: 20 bebrukārkliņa un 6 melnās naktenes paraugiem. Arī šajos paraugos kartupeļu tumšā gredzenpuve netika konstatēta.

Kartupeļu bumbuļu nematode *Ditylenchus destructor*

Kartupeļu bumbuļu nematodes atklāšanai tiek pārbaudīti visi kartupeļu bumbuļu paraugi, kas ņemti kartupeļu gaišās un tumšās gredzenpuves noteikšanai. 2011.gada kartupeļu ražā *Ditylenchus destructor* tika konstatēta 39 saimniecībās. Tā kā galvenais šī karantīnas organisma izplatīšanās veids ir ar invadētiem kartupeļu bumbuļiem, fitosanitārais pasākums, kas tiek piemērots kartupeļu bumbuļu nematodes konstatēšanas gadījumā, ir neizmantot inficētos kartupeļus stādīšanai.

Pepino mozaīkas vīruss

Apsekojumus veica augļu tirdzniecības vietās, stādu audzētavās un ražojošajos stādījumos. 15 augļu tirdzniecības vietās veiktas 29 pārbaudes, kuru laikā noņemti 11 paraugi. 8 paraugos konstatēja Pepino mozaīkas vīrusu. Inficētie tomāti bija Spānijas un Nīderlandes izcelsmes. 23 pārbaudēs stādu audzētavās noņēma 23 paraugus, kuros slimība netika konstatēta. Tāpat vīruss netika konstatēts arī tomātu ražojošajos stādījumos, kur 46 vietās veica 63 pārbaudes un noņēma 49 paraugus.

Phytophthora ramorum

2011.gadā *Phytophthora ramorum* izplatības noteikšanai tika veikta 141 pārbaude un pārbaudīti *Phytophthora ramorum* saimniekaugi (*Syringa* spp., *Rhododendron* spp., *Viburnum spp.*, *Quercus* spp., *Taxus* spp., *Aesculus* spp., *Pieris* spp., *Acer* spp., *Frangula* spp., *Taxus* spp.) dekoratīvo augu stādaudzētavās, vietējās izcelsmes materiālam (pārbaudes dārzkopības centros, apstādījumos), kā arī tirdzniecības vietās un stādaudzētavās ES dalībvalstu izcelsmes materiālam. Šo pārbaužu laikā noņemti 24 paraugi. Slimība netika konstatēta.

Kukurūzas vabole *Diabrotica virgifera*

Pārskata periodā veiktas 50 vizuālās pārbaudes 23 kukurūzas audzēšanas saimniecībās 830,6ha platībā. Apsekojumos izmantoti feromonu slazdi vaboļu tēviņu pievilināšanai, kas pēc tam noņemšanas nosūtīti uz laboratoriju sugu noteikšanai. Pārbaude veikta arī lidostas Rīga teritorijā. Kukurūzas vabole netika konstatēta.

Citrusu ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis*

2011.gadā veiktas 33 pārbaudes dekoratīvo un meža kultūru stādaudzētavās, 22 pārbaudes tirdzniecības vietās un 1 pārbaude publiskos apstādījumos šo kaitīgo organismu atklāšanai. Tika pārbaudītas 22 stādaudzētavas, 15 tirdzniecības vietas un 1 publisko apstādījumu vieta. Noņemti 4 paraugi. Citrusu un Āzijas ūsainis netika konstatēts.

Kartupeļu vārpstveida viroīds Potato spindele tuber viroid (PSTV)

2011.gadā veiktas 39 pārbaudes un noņemts 81 paraugs PSTV'd noteikšanai, kuru laikā tika pārbaudīta šāda saimniekaugu produkcija: sēklas kartupeļi (sertificēšanai), genofonda kartupeļi, dekoratīvo stādu audzētavas un tirdzniecības vietas. Kopā veiktas 11 pārbaudes 2 sēklaudzēšanas saimniecībās. Noņemti 32 paraugi no augsto kategoriju (IS, PB1, PB2, B1) sēklas kartupeļiem, kuros PSTV'd nekonstatēja. Kartupeļu genofonda pārbaudē veiktas 2 pārbaudes vienā saimniecībā, kur noņemti 45 paraugi. PSTV'd netika konstatēts.8 dekoratīvo stādu audzētavās veiktas 9 pārbaudes un noņemti 8 paraugi laboratoriskai testēšanai. Vīruss netika atrasts. Tirdzniecības vietās pārbaudīta vietējā un ievestā produkcija (dekoratīvie augi un tomāti). Kopā veiktas 17 pārbaudes 12 tirdzniecības vietās. Paraugi laboratoriskai analizēšanai netika ņemti, jo nebija redzamas vizuālās pazīmes.

Pārbaudes stādāmajam un pavairojamam materiālam

Inficēts stādāmais un pavairojamais materiāls ir galvenais slimību un kaitēkļu pārnēsātājs. Lai nepieļautu augu karantīnas organismu izplatīšanos, VAAD veic mērķtiecīgas pārbaudes augu karantīnas organismu atklāšanai (fitosanitārās pārbaudes). Papildus VAAD veic atbilstības pārbaudes, vai izaudzētais materiāls ir kvalitatīvs, t.i. vai tam nav kaitīgie organismi, kas ietekmē stādu kvalitāti un vai tas ir labi attīstīts. 2011.gadā veiktas 863 stādāmā un pavairojamā materiāla pārbaudes 561 dažādās saimniecībās. Visvairāk pārbaudītas dekoratīvo koku un krūmu stādu audzētavas (191 pārbaudes 95 stādaudzētavās). Daudz pārbaudītas arī augļu koku audzētavas – 73 plūmju, ķiršu un persiku audzēšanas vietās veiktas 115 pārbaudes, 69 ābeļu un bumbieru stādaudzētavās veiktas 147 pārbaudes. Kopumā 2011.gadā stādu audzēšanas vietas pārbaudītas 300 ha platībā. Vidējā pavairojamā materiāla audzēšanas platība ir maza, tikai divām augu grupām tā pārsniedz hektāru. Lielākās stādu audzēšanas platības ir meža stādāmajam materiālam. 2011.gadā VAAD veica 45 meža reproduktīvā materiāla fitosanitārās pārbaudes 31 kokaudzētavā 149.5 ha platībā. 2011.gadā tika noņemti 62 paraugi 47 kokaudzētavās no 18,49 ha platības.

Pavairojamā materiāla audzēšanas vietu pārbaudes

Pārbaudīto augu grupa	Pārbaudīto audzēšanas vietu skaits	Pārbaužu skaits	Pārbaudītā platība (ha)	Vidējais pārbaužu skaits vienā audzē-šanas vietā	Vidējā vienas audzēšanas vietas pārbaudītā platība (ha)
Dekoratīvie koki un krūmi	95	191	55,58	2,01	0,59
Plūmes, ķirši	73	115	0,65	1,58	0,01
Ābeles, bumbieres	69	147	44,26	2,13	0,64
Jāņogas, upenes, ērkšķogas	50	84	8,88	1,68	0,18
Priežu stādāmais materiāls (pārbaude sertifikācijai)	47	32	18,49	0,68	0,39
Dekoratīvie augi siltumnīcās	44	47	2,20	1,07	0,05
Avenes, kazenes	41	60	21,35	1,46	0,52
Meža stādāmais materiāls (fitosanitārā pārbaude)	34	50	93,74	1,47	2,76
Zemenes	29	39	19,65	1,34	0,68
Tomātu stādi	24	27	1,90	1,13	0,08
Sīpolpuķes	21	25	5,26	1,19	0,25
Vīnogulāji	19	24	0,67	1,26	0,04
Dzērvenes, zilenes	8	10	27,11	1,25	3,39
Krizantēmu stādi	7	12	0,53	1,71	0,08

Botāniskie dārzi

Botāniskajos dārzos ir plašas augu kolekcijas, kas visu laiku tiek papildinātas. Tādēļ ir svarīgi pārbaudīt, vai šajās kolekcijās augošie augi ir veseli un tajos nav augu karantīnas organismu. Veiktas 3 kompleksās pārbaudes abos Latvijas Botāniskajos dārzos – Latvijas Universitātes Botāniskajā dārzā Rīgā viena pārbaude un Nacionālajā Botāniskajā dārzā Salaspilī divas pārbaudes. Kopā apsekota 145 ha liela platība ar dažādiem stādījumiem Augu karantīnas organismu pazīmes šajās pārbaudēs netika konstatētas.

Augu pases un etiķetes

Augu pases un etiķetes ir dokumenti, ko pievieno pavairojamam materiālam to tirgojot, kā apliecinājumu, ka stādaudzētavā ir veiktas visas obligātās pārbaudes, nav konstatēti augu karantīnas organismi un gan audzēšanas vieta, gan materiāls atbilst normatīvajos aktos noteiktajiem kvalitātes kritērijiem. 2011.gadā VAAD ir sagatavojis 33297 augu pases un etiķetes. Kā katru gadu, visvairāk augu pasu un etiķešu izsniegts augļu koku pavairojamam materiālam. Otrajā vietā pēc izsniegto augu pasu skaita ir dekoratīvie kokaugi. Salīdzinot ar 2010.gadu, 2011.gadā dekoratīvajiem kokaugiem izsniegto augu pasu skaits pieauga 10 reizēs, bett augu apjoms, kam tās izsniegtas, samazinājies. Palielinājies izsniegto augu pasu skaits meža stādāmajam materiālam. Savukārt stādu apjoms, kādam tās izsniegtas, ir samazinājies pa 9%.Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, palielinājies izsniegto aizvietotājpasu skaits lakstaugiem, kā arī izsniegto augu pasu un etiķešu skaits puķu sīpoliem. 2010. un 2011.gadā netika izsniegta neviena augu pase augu produktiem, kas nozīmē, ka uzņēmumi, iepriekšējos gados nodarbojušies ar skujkoku mizas eksportu uz ES aizsargājamām zonām, to ir pārtraukuši.

Sagatavotās augu pases un etiķetes 2011.gadā

Augu grupa	Izsniegto augu pasu vai etiķešu skaits		Augu skaits kādam izsniegtas augu pases vai etiķetes (gab.)	
	2010.g.	2011.g.	2010.g.	2011.g.
Augļu koki	32 855	28 725	95 888	44 287
Dekoratīvie koki un krūmi	3 427	13 289	37 064	31 866
Ogulāji	434	439	668 156	54 052
Meža stādāmais materiāls	334	369	1 636 500	1 483 960
Lakstaugi	313	457	1 151 870	1 598 427
Sīpoli, bumbuļsīpoli, gumi, sakneņi	6	200	182	10000
Sēklas kartupeļi	1	-	20	-

Latvāņu izplatības ierobežošanas programma

Saskaņā ar 2006.gada 6.jūnija rīkojumu Nr. 426 apstiprināto „Latvāņu izplatības ierobežošanas programmu 2006.-2012.gadam" un Augu aizsardzības likumā, kā arī Ministru kabineta 2008.gada 14.jūlija noteikumos Nr.559 „Invazīvo augu sugas – Sosnovska latvāņa – izplatības ierobežošanas noteikumi" noteikto, VAAD jāveic invazīvās sugas Sosnovska latvāņa monitorings, tā ierobežošanas uzraudzība un kontrole, lai noteiktu izplatības izmaiņas un, vai tiek veikti ierobežošanas pasākumi, un vai izplatība tiek samazināta. Balstoties uz datiem, kas iegūti precīzā izplatības noteikšanā, uzmērot VAAD zināmās invadētās teritorijas, VAAD veicis precīzu izplatības noteikšanu. Dati apskatāmi mājaslapas sadaļā pie - Informācijas sabiedrībai - Par Latviju bez latvāņiem:

http://www.vaad.gov.lv/sakums/informacija-sabiedribai.aspx.
Izmantojot VAAD sniegtos datus, vairākas pašvaldības uzrauga ierobežošanas veikšanu.

Kravu kontrole
Imports

No trešajā valstīm ievestās produkcijas pārbaudi robežkontroles punktos veic Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) Robežkontroles departamenta Robežkontroles punkti. Ja ievešanas punktā nav iespējams veikt augu un augu produktu pārbaudi un kravām ir zems fitosanitārais risks, importēto kravu kontroli veic VAAD kravu saņemšanas vai glabāšanas vietās. 2011.gadā kravu saņemšanas vietās ir veiktas 377 pārbaudes, no tām 98% jeb 368 koksnes iepakojamā materiāla pārbaudes. Salīdzinot ar 2010.gadu, pārbaužu skaits ir samazinājies par 13.%. Veicot koksnes iepakojamā materiāla pārbaudes kravu saņemšanas vietās, 365 gadījumos tika veiktas pārbaudes pēc PVD Robežkontroles departamenta Robežkontroles punkta saņemtā paziņojuma par fitosanitāro noteikumu pārkāpumiem. Šajās pārbaudēs noņemti 22 paraugi laboratoriskai testēšanai. No tiem: 19 paraugi priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus* noteikšanai koksnes iepakojamam materiālam. Laboratoriskā testēšanā šī nematode netika konstatēta, bet 2 gadījumos konstatēja nematodi *Bursaphelenchus mucronatus*; 1 paraugs sēnes *Rhizoctonia* noteikšanai uz petūnijām. Laboratoriskā testēšanā šī sēne tika konstatēta; 2 paraugi baktērijas *Xanthomonas axonopodis* noteikšanai uz pupiņām veicot pēcpārbaudi veģetācijas periodā. Laboratoriskā testēšanā šī baktērija netika konstatēta.

PVD Robežkontroles departamenta Robežkontroles punktiem veicot kravu kontroli no trešajām valstīm importētajām augu un augu produktu kravām, 2011.gadā tika konstatēti 650 pārkāpumi. 631 pārkāpumi konstatēti koksnes iepakojamā materiāla kravās, kurām nav ievērotas prasības, kas noteiktas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas Fitosanitāro pasākumu starptautiskā standartā Nr.15 „Starptautiskajā tirdzniecībā izmantotā koksnes iepakojamā materiāla reglamentācija" (ISPM 15) (nav marķējums, marķējumā nav iekļauta visa noteiktā informācija, marķējums ir izplūdis, nesalasāms vai marķētā koksnes iepakojamā materiālā konstatēti dzīvi augiem kaitīgie organismi). 2011.gadā šo pārkāpumu skaits sastāda 97% no kopējā konstatēto pārkāpumu skaita un salīdzinoši ar 2010.gadu, pārkāpumu skaits samazinājās par 28%. Vislielākais pārkāpumu skaits konstatēts Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas izcelsmes kravām. 19 konstatēto pārkāpumu gadījumos tika noņemti paraugi. Vienā gadījumā Ukrainas izcelsmes koksnes iepakojamam materiālam - paletēm atklāta dzīva nematode *Bursaphelenchus mucronatus*. 605 gadījumos neatbilstošais koksnes iepakojamais materiāls tika iznīcināts sadedzinot, 22 gadījumos - reeksportēts uz citām trešajām valstīm, 4 gadījumos – krava atgriezta atpakaļ un eksportētājvalsti.

Konstatēto pārkāpumu skaits augu un augu produktu kravās (izņemot koksnes iepakojamo materiālu), kuru izcelsme ir trešās valstis

Salīdzinoši ar 2010.gadu, no trešajām valstīm importētajām augu un augu produktu kravām pārkāpumu skaits ir samazinājies par 26%. Par šiem pārkāpumiem VAAD sagatavoja notifikācijas (paziņojumus) un nosūtīja tās eksportētājvalstīm, kā arī informēja EK un ES dalībvalstis.

Eksportētāj valsts	Kravu skaits	Produkcijas nosaukums	Neatbilstības iemesls	Daudzums	Veiktie pasākumi
Libāna	1	Hurma, mārsils, baziliks	Fitosanitārajā sertifikātā norādīta nepilnīga informācija	9 kg	Krava nosūtīta atpakaļ uz eksportētājvalsti
Krievijas Federācija	1	Egļu zāģmateriāli	Fitosanitārajā sertifikātā norādīta nepareiza informācija	45,232 m^3	Pieprasīts atbilstošs fitosanitārais sertifikāts
Jordānija	1	Baklažāni	Fitosanitārajā sertifikātā norādīta nepareiza informācija un pēc pieprasījuma netika saņemts atbilstošs fitosanitārais sertifikāts	25 kg	Krava nosūtīta atpakaļ uz eksportētājvalsti
	1	Plūmju ģints augu augļi	Fitosanitārajā sertifikātā norādīta nepareiza un nepilnīga informācija	360 kg	Pieprasīts atbilstošs fitosanitārais sertifikāts
Izraēla	2	Baziliks	Konstatēts karantīnas organisms *Liriomyza sativae* un *Bemisia tabaci*	158 kg	nosūtīts atpakaļ uz eksportētājvalsti
	5	Baziliks	Konstatēts karantīnas organisms *Bemisia tabaci*	355 kg	nosūtīts atpakaļ uz eksportētājvalsti
	4	Baziliks	Konstatēts karantīnas organisms *Liriomyza sativae*	214 kg	nosūtīta atpakaļ uz eksportētājvalsti
Baltkrievija	3	Pārtikas kartupeļi	Aizliegts ievest	84,84 kg	iznīcināti
Amerikas Savienotās Valstis	1	Vīnogulāju stādi	Aizliegts ievest	3 gab.	nosūtīta atpakaļ uz eksportētājvalsti

Eksports

2011.gadā, lai pārbaudītu nosūtāmo kravu atbilstību importētājvalsts fitosanitārajām prasībām, veiktas 3228 pārbaudes un kopā izsniegti 29317 fitosanitārie sertifikāti, no tiem 27186 eksporta un 2131 reeksporta fitosanitārie sertifikāti. Salīdzinoši ar 2010.gadu, izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaits ir samazinājies par 1%.

Fitosanitārie sertifikāti izsniegti augu un augu produktu kravām, kas nosūtītas 91 valstīm. Visvairāk fitosanitārie sertifikāti izsniegti augu produkcijai uz Krievijas Federāciju (11218 FS), kas sastāda 38% no kopējā izsniegtā fitosanitārā sertifikāta skaita 2011.gadā.

Ievērojams skaits fitosanitāro sertifikātu izsniegts arī augu produkcijai uz Baltkrieviju (4785), kas sastāda 16% no kopējā izsniegtā fitosanitārā sertifikāta skaita, 9% uz Japānu (2661), 6% uz Ķīnu (1719) un 4% uz Kazahstānu (1139). 2011.gadā eksportētais augu produkcijas apjoms ir palielinājies, īpaši svaigu dārzeņu (6 reizes), pārtikas kartupeļu (4 reizes) un svaigu augļu. Ievērojami palielinājies ir arī graudu, graudu produktu (63%) un sojas spraukumu (60%) eksportētais apjoms. Taču par 28% ir samazinājies eksportētais sēklas kartupeļu daudzums.

Eksportētais augu un augu produkcijas daudzums

Produkcijas nosaukums	2010.gads			2011.gads		
	t	gab.	m³	t	gab.	m³
Svaigi augļi	3823,44	504	-	8016,41	19648	-
Svaigi dārzeņi	394,37	-	-	2366,23	4193	-
Kartupeļi (pārtikai, pārstrādei)	2409,41	-	-	9307,95	-	-
Kartupeļi (sēklas)	10626,69	-	-	7690,11	-	-
Kūdra	167754,61	2293	23549,80	183022,83	51038	30534,63
Stādāmais materiāls	349,55	25994370	-	12	40751736	-
Koksne un kokmateriāli	447,32	2228	788203,18	667,34	928	686110,46
Gatavi koksnes izstrādājumi	312,55	51451	3159,16	37,61	75276	12645,74
Miza/mulča	65,65	420	-	236,23	15760	-
Graudi un produkti	102264,86	-	-	277208,63	-	-
Sojas spraukumi	327280,92	-	-	525118,40	-	-

Svaigi augļi. 2011.gadā eksportētas 646 augļu kravas uz 3 valstīm ar kopējo daudzumu 8016,41 t. 93% no kopējā eksportēto augļu krava skaita eksportētas uz Krievijas Federāciju, 4% uz Kazahstānu un 3% uz Baltkrieviju. Salīdzinoši ar 2010.gadu augļu eksports uz trešajām valstīm ir palielinājies – 2 reizes daudzums tonnās un 39 reizes daudzums gabalos.

Svaigi dārzeņi. 2011.gadā eksportētas 519 dārzeņu kravas ar kopējo daudzumu 2366,23 t un 4193 gab. No tām 510 kravas jeb 98% ir eksportētas uz Krievijas Federāciju un 9 kravas jeb 2% ir eksportētas uz Baltkrieviju. Salīdzinoši ar 2010.gadu, dārzeņu eksports uz trešajām valstīm ir palielinājies 6 reizes.

Pārtikas kartupeļu eksports uz trešajām valstīm. Jau 2010.gadā sākās straujš pieaugums pārtikas kartupeļu eksportā, kas bija skaidrojams ar to, ka Krievijas Federācijā lielā sausuma dēļ tika izraisīts kartupeļu deficīts valstī un līdz ar to palielinājās pieprasījums pēc tiem. 2011.gadā pārtikas kartupeļu eksportētais daudzums ir pieaudzis 4 reizes. Turklāt ir palielinājies trešo valstu skaits, uz kurām tika eksportētas pārtikas kartupeļu kravas, t.i. uz Baltkrieviju un Azerbaidžānu.

Sēklas kartupeļu eksports uz trešajām valstīm. 2011.gadā eksportētais sēklas kartupeļu daudzums uz trešajām valstīm samazinājās par 28%. Pavisam kopā eksportētas 2 kravas, no tām 1 krava uz Krievijas Federāciju ar kopējo daudzumu 136,96 t un 1 krava uz Uzbekistānu ar kopējo daudzumu 7553,15 t.

Kūdras eksports uz trešajām valstīm. 2011.gadā eksportētas 890 kūdras kravas ar kopējo daudzumu 183022,83 t, 51038 maisi un 30534,63 m³ uz 75 valstīm. Visvairāk kūdras kravas eksportētas uz Amerikas Savienotajām Valstīm, kas sastāda 12% no kopējā eksportētā kūdras kravu skaita.

Stādāmais un pavairojamais materiāls. 2011.gadā 20% jeb 7915 fitosanitārie sertifikāti no kopējā izsniegtā fitosanitārā sertifikāta skaita ir izsniegti stādāmā un pavairojamā materiāla kravām, kas eksportētas uz 15 valstīm. Visvairāk fitosanitārie sertifikāti ir izsniegti kravām uz Krievijas Federāciju, kas sastāda 94% no kopējā izsniegtā fitosanitārā sertifikāta skaita stādāmajam un pavairojamam materiālam.

Koksne un kokmateriāli. Salīdzinoši ar 2010.gadu, 2011.gadā eksportētais koksnes daudzums tonnās ir palielinājies par 49%, daudzums gabalos ir samazinājies 2x un daudzums kubikmetros ir samazinājies par 13%. Pavisam kopā ir eksportētas 490 koksnes kravas uz 36 valstīm. Visvairāk fitosanitārie sertifikāti ir izsniegti kravām uz Ķīnu, kas sastāda 15% no kopējā izsniegto fitosanitārā sertifikātu skaita eksportētajām koksnes kravām, 14% - Izraēlu, 12% - Ēģipti, 11% - Dienvidkoreju un 9% uz Japānu.

Gatavi koksnes izstrādājumi. 2011.gadā eksportētais gatavu koksnes izstrādājumu daudzums tonnās ir samazinājies par 88%, savukārt daudzums gabalos ir palielinājies par 46% un daudzums kubikmetros ir palielinājies 4x. Pavisam kopā uz trešajām valstīm ir eksportētas 159 kravas.

Mulča. 2011.gadā uz trešajām valstīm ir eksportētas 7 kravas ar mulču ar kopējo daudzumu 236,23 t un 15670 maisi. No tām 5 kravas ir eksportētas uz Krievijas Federāciju un 2 kravas uz Azerbaidžānu.

Sojas spraukumi. Sojas spraukumu eksports uz trešajām valstīm 2011.gadā palielinājās par 60% un šīs kravas eksportētas uz 8 valstīm. 47% no kopējā eksportētā sojas spraukumu daudzuma eksportēti uz Baltkrieviju, 39% - Krievijas Federāciju, 5% - Uzbekistānu, 5% - Azerbaidžānu, 3% - Kazahstānu un 1% - Tadžikistānu. Laikā posmā no 2009.-2011.gadam valstis, uz kurām visvairāk tiek eksportētas sojas spraukumu kravas, ir Baltkrievija, Krievijas Federācija, Uzbekistāna un Azerbaidžāna un katru gadu sojas spraukumu eksports uz šīm valstīm palielinās.

Graudi. Salīdzinoši ar 2010.gadu, 2011.gadā graudu un to produktu eksports uz trešajām valstīm ir palielinājies par 63% un šīs kravas ir eksportētas uz 16 valstīm. 2011.gadā 50% graudu un to produktu no kopējā eksportētā daudzuma eksportēti uz Saudu Arābiju (139134.86t), 35% - Krievijas Federāciju(97566.71t) un 7% uz Lībiju.

Skujkoku pārbaudes eksportam uz ES aizsargzonām

Lai nodrošinātu zāģmateriālu tirdzniecību uz Eiropas Savienības aizsargājamajām zonām Lielbritānijā, Īrijā, Grieķijā, VAAD veic pārbaudes, lai noteiktu to atbilstību fitosanitārajām prasībām. 2011.gadā ir veiktas 26 skujkoku zāģmateriālu pārbaudes, un pārbaudītais apjoms ir 62775,58 m³. Salīdzinoši ar 2010.gadu, pārbaudīto skujkoku zāģmateriālu daudzums nosūtīšanai uz Eiropas Savienības valstu aizsargājamām zonām 2011.gadā samazinājās par 31%.

Augu karantīnas prasību ievērošanas pārbaudes

Augu pases. 2011.gadā turpinātas pārbaudes tirdzniecības vietās (tirgos, gadatirgos un citās pastāvīgajās tirdzniecības vietās), lai kontrolētu, kā tiek ievērotas normatīvajos aktos par augu karantīnu noteiktās prasības. Kopā 2011.gadā tirdzniecības vietās pārbaudītas 324 personas – 163 personas par augu pasu lietošanu un 161 persona par kartupeļu tirdzniecības atbilstību prasībām. 21 gadījumā konstatēts augu pasu lietošanas pārkāpums. Visos gadījumos ir noteikts tirdzniecības aizliegums līdz augu pasu pievienošanai un izteikts mutvārdu aizrādījums. 60 gadījumos tika konstatēts, ka persona, kas audzē vai tirgo kartupeļus, nav

iekļauta Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu apritē iesaistīto personu reģistrā. 2011.gadā veiktas 46 pārbaudes šādās tirdzniecības vietās, kur pārbaudīta gan augu pasu lietošana, gan fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu vispārējais fitosanitārais stāvoklis.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve. No 2009.gada 1.janvāri stājās spēkā Ministru kabineta 2007.gada 29.maija noteikumu Nr.365 „Kartupeļu gaišās gredzenpuves apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība" 5.punkts, kas nosaka, ka persona, kura audzē kartupeļus, katru gadu atjauno sēklas kartupeļus ar sertificētiem sēklas kartupeļiem 25% apmērā no apstādāmās platības. Šīs prasības ievērošana tika kontrolēta, veicot uzraudzības pārbaudes kartupeļu audzēšanas saimniecībās. Kopā 2011.gadā pārbaudītas 320 saimniecības. Pārbaudēs konstatēts, ka 199 (62%) saimniecības šo prasību nav ievērojušas un šīm saimniecībām izteikts mutvārdu aizrādījums. Vienā saimniecībā, kurā konstatēts, ka šī prasība netiek ievērota atkārtoti (gan 2010., gan 2011.gadā), ierosināta administratīvā pārkāpuma lieta, piemērots naudas sods par summu 25 Ls. 2011.gadā pieņemti grozījumi šajos Ministru kabineta noteikumos, nosakot, ka turpmāk katru gadu sēklas kartupeļi jāatjauno ar sertificētiem sēklas kartupeļiem10% no apstādāmās prasības, ko kartupeļu audzētājiem būs vieglāk ievērot.

Pārbaudot fitosanitāro pasākumu izpildi saimniecībās, kurās iepriekšējos gados konstatēta kartupeļu gaišā gredzenpuve, konstatēja, ka 9 saimniecības nav izpildījušas tām uzliktos fitosanitāros pasākumus. Par šiem pārkāpumiem ierosinātas Administratīvo pārkāpumu lietas un piemērots naudas sods par kopējo summu 715 Ls. Salīdzinot ar 2010.gadu, saimniecību skaits, kuri neievēro VAAD noteiktos fitosanitāros pasākumus, ir nedaudz samazinājies – par četrām, bet palielinājušās piemērotās soda naudas - tas ir 127,7% no 2010.gadā iekasētās soda naudas.

Koksnes iepakojamā materiāla reģistrs. Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2011.gadā VAAD turpināja Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā iekļauto personu uzraudzību. VAAD veica 120 pārbaudes 64 reģistrētajos uzņēmumos. Pēdējā laikā arvien vairāk pieaug to gadījumu skaits, kad tiek viltots ISPM Nr.15 noteiktais marķējums, kā rezultātā tas tiek likts uz termiski neapstrādātām paletēm. Tādēļ VAAD 2011.gadā uzsāka tādu koksnes iepakojamā materiāla ražotāju pārbaudes, kuri nav reģistrēti Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā. Veiktas 10 šādas pārbaudes un vienā pārbaude konstatēts ISPM Nr.15 noteikto prasību pārkāpumu.

Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā testētie paraugi

2011. gadā VAAD Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā (NFL) reģistrēti 4178 paraugi, par 2956 paraugiem mazāk, nekā 2010.gadā. 108 paraugos konstatēti augu karantīnas organismi.

2011. gadā konstatētie karantīnas organismi

Nr.p.k.	Organisma nosaukums	Paraugu skaits
1.	*Globodera rostochiensis*	**40**
2.	*Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus*	**23**
3.	*Erwinia amylovora*	**2**
4.	*Ditylenchus destructor*	**16**
6.	Pepino Mosaic Virus	**8**
8.	*Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis*	**2**
9.	*Bemisia tabaci*	**8**
10.	*Liriomyza sativae*	**8**
11.	*Diaporthe vaccinii*	**1**
Kopā		**108**

3.4. Sēklu sertifikācija, sēklu aprites uzraudzība, selekcionāru tiesību aizsardzība un Latvijas augu šķirņu katalogs

Sēklu sertifikācijas un šķirņu aprites uzraudzības mērķis ir aizsargāt patērētājus no nekvalitatīvu sēklu lietošanas sējai un reglamentēt lauksaimniecības kultūraugu, dārzeņu, augļu koku un ogulāju šķirņu apriti, kā arī nodrošināt selekcionāru tiesību piešķiršanu un aizsardzību. Mērķa sasniegšanai ir ieviesta un darbojas Eiropas Savienības un starptautiskajām (OECD, ISTA, UPOV, CPVO) prasībām atbilstoša sēklu un šķirņu aprites sistēma, kas ietver sēklaudzēšanas sējumu lauku apskašu veikšanu, sēklu kvalitatīvo īpašību noteikšanu starptautiski akreditētā laboratorijā un sēklu identitātes un tīrības noteikšanu lauka pēcpārbaudē, augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanu, Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanu un uzturēšanu, augu šķirņu atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes izvērtēšanu, Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistra veidošanu un uzturēšanu.

Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrs

2011.gada 31.decembrī Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā (turpmāk – reģistrs) ir reģistrētas 445 personas, par 3% vairāk, nekā pērn. Divas saimniecības ir izstājušās no reģistra. 2011.gadā tika izsniegtas 21 Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrācijas apliecības, tai skaitā septiņām personām tika veiktas izmaiņas jau esošajos ierakstos.

Sēklu partiju etiķetēšana

2011.gadā etiķetes izsniegtas 515 sēklu partijām. Kopā izsniegtas 66125 etiķetes, no tām kartupeļiem - 22743, lopbarības augiem - 23714 un labībām -19668 gab. 2011. gadā vērojams izsniegto etiķešu skaita pieaugums. Labību sēklu partijām izsniegto etiķešu daudzums salīdzinājumā ar pagājušo gadu ir palielinājies par 28%, lopbarības augiem par 20% un kartupeļiem par 14%. Saimniecības daudz vairāk izmanto liela izmēra (BIG) maisus. 2011. gadā pēc skaita visvairāk etiķetes izsniegtas lopbarības augiem (36%), bet vismazāk labībām (30%).

Sēklu kontroles laboratorijās veiktās analīzes

2011.gadā sēklu kvalitāti bija plānots pārbaudīt 4300 sēklu paraugiem, tai skaitā 1700 paraugiem Nacionālajā sēklu kontroles laboratorijā (NSKL). Pārbaudīti ir 5325 paraugi, no tiem NSKL pārbaudīti 2269 paraugi, kas par 34% pārsniedz plānoto apjomu. Reģionos visvairāk pārbaudīti paraugi ir Saldus laboratorijā – 1298 paraugi jeb 24% no kopējā paraugu skaita. Salīdzinot ar 2010.gadu, kopējais paraugu skaits palielinājies par 206.

Sēklu sertifikācijai 2011.gadā ir iesniegti 1073 paraugi. Visvairāk uz sertifikāciju ir iesniegti labību un stiebrzāļu sēklu paraugi. Pārskata gadā sēklu kontroles laboratorijās veiktas: 1528 - pilnās analīzes; 2675 - dīgtspējas analīzes; 457 - dzīvotspējas analīzes; 1180 - pilnas tīrības analīzes; 415 – analītiskās tīrības noteikšanas analīzes; 36 - citu augu sugu noteikšanas analīzes; 415 - 1000 sēklu masas analīzes; 728 - mitruma satura analīzes; 120 - kaitēkļu invāzijas analīzes.

2011.gadā 54% no NSKL pārbaudītajiem paraugiem ir iesūtījušas divas sēklu kompānijas no Dānijas. Sakarā ar to, ka šogad Dānijā ir likvidēta vienīgā valsts oficiālā sēklu laboratorija, DLF Trifolium sūta 5% no paraugiem pārbaudei uz NSKL kā ISTA akreditētu valsts laboratoriju. Uz pārskata sagatavošanas laiku ir saņemti 253 sēklu paraugi.

2011.gadā VAAD Nacionālā sēklu kontroles laboratorija veica Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) profesionalitātes pārbaudes analīzes. NSKL piedalījās arī ISTA organizētajās salīdzinošajās pārbaudēs. VAAD pārstāvis darbojas ISTA komitejā.

Lai līdzsvarotu NSKL sezonālo noslogojumu, ir noslēgti un jau vairākus gadus veiksmīgi darbojas divi starptautiskās sadarbības līgumi. Pārskata periodā spēkā ir starptautiskie līgumi ar firmu Vikima Seed, un firmu DLF Trifolium, izanalizēti 1225 sēklu paraugi. VAAD NSKL DLF Trifolium projekta ietvaros turpina piedalīties ISTA un Starptautiskās sēklu federācijas (ISF) organizētajā starptautiskajā eksperimentā par sēklu partijas lieluma palielināšanu, analizējot DLF atsūtītos neviendabīguma paraugus. Uz pārskata sagatavošanas laiku ir saņemti 18 partiju 423 sēklu paraugi.2011.gadā saskaņā ar iekšējā audita plānu NSKL veikti 18 iekšējie auditi.

Sēklaudzēšanas sējumu lauku apskates

2011.gadā VAAD sēklaudzēšanas lauku apskates veica 121 sēklaudzētājiem 7644,1764 ha platībā. 2011.gadā par 16% jeb nedaudz vairāk kā 1000ha ir palielinājušās kopējās sēklaudzēšanas lauku platības. Normatīvo aktu prasībām ir atbilstošas 99,8% no veikto lauku apskašu platībām. Vislielāko platību lauku apskatēs aizņem labību sugas – kopā gandrīz 74% no visām veiktajām lauku apskatēm. Lopbarības augi attiecīgi aizņem 23% no kopā atzītajiem laukiem lauku apskatēs, bet kartupeļu sēklaudzēšanas lauki aizņem tikai nedaudz vairāk kā 3%.

Sēklaudzētāji visvairāk izvēlējušies audzēt labības - 60 sēklaudzētāji, jeb gandrīz puse no visiem sēklaudzētājiem, kas 2011.gadā audzējuši sēklas materiālu. Lopbarības augus audzē 54 sēklaudzētāji jeb 45%, bet kartupeļus audzē 25 sēklaudzētāji jeb 21%.

2011.gadā par 17 šķirnēm ir palielinājies audzēto šķirņu skaits vasarāju labībām. Ar 2011.gadā populārākajām šķirnēm var iepazīties tabulā.

Populārākās šķirnes lauku apskatē 2011.gadā

Suga	Šķirņu skaits	Populārākās šķirnes (% no sugai kopā veiktajām LA)
Vasarāju labības		
vasaras mieži	24	‘Annabell’ (13%), ‘Abava’ (12%); Publican (11%)
vasaras kvieši	13	‘Taifun’ (23%), ‘Zebra’ (20%);´Vinjett’ (18%),
auzas	6	‘Laima’ (56%), ‘Vendela’ (17%);
griķi	1	‘Aiva’
vasaras tritikāle	1	‘Nilex’
Ziemāju labības		
ziemas kvieši	20	‘Skagen’ (21%), ‘Zentos’ (13%), ‘Fredis’ (10%)
ziema tritikāle	5	‘SW Falmoro’ (54%), ‘SW Valentino’ (23%),
rudzi	4	‘Kier’ (58%);
ziemas mieži	2	‘Mercedes’ (75%);
Stiebrzāles		
timotiņš	4	‘Jumis (Priekuļu 2)’ (86%);
pļavas auzene	4	‘Arita’ (76%);
ganību airene	2	‘Spīdola’ (64%);
pļavas skarene	2	‘Gatve’ (98%);
sarkanā auzene	1	‘Vaive (Priekuļu 45)’;
hibrīdā airene	1	‘Saikava (Ape)’;

viengadīgā airene	1	‘Druva (Uva)’;
kamolzāle	1	‘Priekuļu 30’;
Pākšaugi		
sējas zirņi	3	‘SW Clara’ (41%), ‘Vitra’ (38%);
lauka pupas	1	‘Fuego’;
Tauriņzieži		
sarkanais āboliņš	9	‘Raunis (Priekuļu 66)’ (42%), ‘Dižstende’ (25%);
bastarda āboliņš	3	‘Namejs’ (56%);
baltais āboliņš	1	‘Daile (Priekuļu 61)’;
hibrīdā lucerna	1	‘Skrīveru’;
Kartupeļi	45	‘Saturna’ (10%),‘Marlen’ (7%)

Lauka pēcpārbaude

2011. gadā šķirnes identitātes un šķirnes tīrības izvērtēšana lauka pēcpārbaudē veikta 187 ziemāju labību sēklu partijai, 158 vasarāju labību sēklu partijām, 110 lopbarības augu sēklu partijām. Labībām šķirnes identitāte neatbilda 15 sēklu partijām, šķirnes tīrības prasībām neatbilda 4 sēklu partijas, kas sastāda 5,5% no pārbaudītā labību sēklu partiju skaita.

Sugu sadalījums lauka pēcpārbaudē

Nr.p.k.	Sugu grupa / suga		Šķirņu skaits	Partiju skaits
1.	ziemāju labības	ziemas kvieši	21	161
2.		rudzi	3	10
3.		ziemas tritikāle	3	11
4.		ziemas mieži	2	5
5.	vasarāju labības	vasaras mieži	15	61
6.		vasaras kvieši	8	73
7.		auzas	4	24
8.	stiebrzāles	timotiņš	2	17
9.		sarkanās auzenes	1	7
10.		ganību airenes	2	6
11.		pļavas auzenes	3	8
12.		viengadīgās airenes	1	26
13.		hibrīdās airenes	1	4
14.		pļavas skarenes	1	2
15.	tauriņ-zieži	sarkanais āboliņš	6	18
16.		bastarda āboliņš	2	2
17.		baltais āboliņš	1	6
18.	pākš-augi	sējas zirņi	4	14
		KOPĀ:	82	455

Pakalpojumi bioloģiskajai lauksaimniecībai

Informāciju par pieejamo bioloģiskās lauksaimniecības sēklas, sēklas kartupeļu materiālu 2011.gadā Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas bioloģiskās lauksaimniecības šķirņu sēklu uzskaites datu bāzē ir iekļāvuši pieci sēklaudzētāji, piedāvājot 14 bioloģiskas izcelsmes sēklu partijas. Kopumā 2011.gadā datu bāzē piedāvāta gandrīz 37t ar bioloģiskajām ražošanas metodēm audzēts sēklas materiāls, kas ir par 8% vairāk nekā iepriekšējā gadā. Tā ir nepilna desmitā daļa no individuālajām atļaujām pieprasītā nepieciešamā bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāla daudzuma.

Salīdzinājumā ar 2010.gadu, 2011.gadā ir strauji audzis pieprasījums pēc atļaujas izmantot konvencionālas izcelsmes sēklas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā – izsniegto individuālo atļauju skaits ir palielinājies par gandrīz 86%. 2011.gadā kopā izsniegtas 499 individuālās atļaujas, no kurām 54% ir izsniegtas zālāju sēklu maisījumiem, 21% labībām, 20% atsevišķām lopbarības augu šķirnēm un 4% kartupeļiem. Līdz ar to varam secināt, ka bioloģiskajā lauksaimniecībā vislielākais pieprasījums ir pēc dažādiem lopbarības augu maisījumiem vai atsevišķām lopbarības augu sugām.

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2011.gadā ar VAAD lēmumu ir noteiks sugu saraksts, kurā minētajām sugām tiek piešķirta vispārēja atļauja izmatot konvencionālas izcelsmes sēklas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā. 2011.gadā vispārējā atļauja tika piešķirta 89 sugām (un visām ārstniecības augu, dekoratīvo augu un garšaugu sugām), no kurām skaitliski lielākā daļa ir dārzeņu sugas, taču šajā sarakstā ir pārstāvētas arī gandrīz visas eļļas augu un šķiedraugu sugas.

ĢMO saturošo kultūraugu uzraudzība

2011.gadā turpinājās darbs pie ĢMO brīvo zonu kartes veidošanas. No novadu pašvaldībām tika saņemti 14 jauni iesniegumi. 2011.gada beigās bija jau 94 pašvaldības, kas noteikušas aizliegumu ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšanai. Līdz ar to 2011.gada beigās 85% no Latvijas novadiem ir noteikts aizliegums audzēt ģenētiski modificētos kultūraugus.

Selekcionāru tiesības un Latvijas augu šķirņu katalogs

Latvijas aizsargāto augu šķirņu skaits uz 2011.gada 31.decembri valsts reģistrā bija 279 šķirnes, tai skaitā laukaugu – 137, augļkoku un ogulāju - 63, dekoratīvo augu - 79. 211 šķirnes jeb 75% no reģistrā iekļautajām šķirnēm ir selekcionētas Latvijā, 19- Vācijā, bet 16 - Zviedrijā.

Pārskata periodā selekcionāra tiesības piešķirtas 29 šķirnēm, visas selekcionētas Latvijā. Izsniegtas 29 selekcionāra tiesību piešķiršanas apliecības. Uz gada beigām Latvijas augu šķirņu katalogā pavisam bija 252 šķirnes, tajā skaitā Latvijā selekcionēta 81 šķirne. Latvijas augu šķirņu katalogā visvairāk šķirņu ir no Vācijas – 103, Latvijas –81, Nīderlandes – 18, Dānijas – 14, Zviedrijas – 10, Lielbritānijas – 7, Polijas – 6 un Francijas – 5. Pavisam Latvijas augu šķirņu katalogā ir pārstāvētas 16 valstis.

Atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaudes Latvijā tika veiktas 6 sugām (ābeles, bumbieres, saldie ķirši, ērkšķogas, krūmcidonijas, vīnogas), 23 šķirnēm. Saskaņā ar līgumu ar Polijas Augu šķirņu salīdzināšanas centru, par augu šķirņu AVS pārbaužu veikšanu Polijā 2011. gadā, ir veiktas AVS pārbaudes 11 augu šķirnēm, no tām pārbaudes ir pabeigtas 7 augu šķirnēm.

Ierīkoti vasarāju, zālaugu un ziemāju izmēģinājumi konvencionālajā un bioloģiskajā lauksaimniecībā - 102 šķirnes, kā arī augu šķirņu slimību novērtēšanas izmēģinājumi - 81 šķirne.

3.5. Agroķīmija

Mēslošanas līdzekļu jomā 2011.gadā bija paredzēts ieviest amonija nitrātu saturošu mēslošanas līdzekļu tirdzniecības stingru kontroli. Pirmajā pusgadā VAAD aktīvi informēja gan ML tirgotājus, gan sabiedrību par normatīvo aktu prasībām attiecība uz amonija nitrātu (turpmāk – AN) saturošu mēslošanas līdzekļu ar AN slāpekļa saturu 20% un vairāk tirdzniecību. 2.pusgadā tika uzsākta prasību izpildes kontrole.

Sniegtie pakalpojumi

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem personām, kas ražo, ieved vai iepako ML (izņemot ML ar EK marķējumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un padomes 2003.gada 13.oktobra regulu Nr.2003/2003 par mēslošanas līdzekļiem), tie ir jāreģistrē KUVIS Mēslošanas līdzekļu valsts reģistrā vai jāsaņem attiecīga atļauja to ievešanai un/vai tirdzniecībai.

Mēslošanas līdzekļu reģistrācija un atļauju izsniegšana 2011.gadā

Darbības rezultatīvie rādītāji	Plāns, *skaits*	Izpilde,	
		skaits	*%*
Mēslošanas līdzekļu reģistrācija (*apliecību skaits*)	40	**97**	*242*
Atļaujas mēslošanas līdzekļu ievešanai un tirdzniecībai (*atļauju skaits*)	20	**49**	*245*

Reģistrēto ML un tādu ML, kam izsniegtas atļaujas, skaits 2,4 reizes pārsniedz plānoto. Reģistrēto mēslošanas līdzekļu skaits palielinājies tāpēc, ka arvien biežāk tirdzniecībai tiek piedāvāti dažādi organiskie mēslošanas līdzekļi (no reģistrētajiem 97 ML 23 jeb 24 % bija organiskie), savukārt atļauju skaita straujais palielinājums saistīts ar to, ka Mēslošanas līdzekļu aprites likuma prasības 2011.gadā attiecas arī uz MBP (no 49 atļaujām 27 jeb 55 % bija izsniegtas MBP).

Salīdzinot ar iepriekšējiem 2 gadiem, ir palielinājies ražotāju reģistrēto ML, Latvijā gatavoto mehānisko maisījumu un Latvijā iepakoto ML skaits, kas ir pozitīvs rādītājs, jo liecina par Latvijas uzņēmēju aktivitāti ML tirgū.

Ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjoms 2011.gadā

Saskaņā ar Mēslošanas līdzekļu aprites likumu, mēslošanas līdzekļu ievedēji un ražotāji katru gadu līdz 31.janvārim VAAD iesniedz pārskatus par iepriekšējā gadā saražotajiem un ievestajiem mēslošanas līdzekļiem vai sagatavotajiem to maisījumiem.

Tabulā ir apskatāma informācija par ražotajiem un ievestajiem mēslošanas līdzekļiem 2011.gadā (t) (saskaņā ar ražotāju un ievedēju iesniegto informāciju līdz 2012.gada 31.janvārim).

Mēslošanas līdzekļa veids	Mēslošanas līdzekļa statuss				
	reģistrētie	ar EK marķējumu	ar atļaujām ievestie	individuālie maisījumi	kopā
A Vienkāršie minerālmēsli					
Slāpekļa	**77196,9**	**62660,21**	**904,360**	**0**	**140761,47**
amonija nitrāts (AN)	67087,0	23969,68	0	0	91056,68
amonija sulfāts	314,1	24067,05	0	0	24381,15
kalcija– amonija nitrāts (CAN)	864,0	7424,98	0	0	8288,98
urīnviela (karbamīds)	8771,0	1458,00	0	0	10229,00

citi	160,8	5740,50	904,360	0	6805,66
Fosfora	**0**	**425,92**	**0**	**0**	**425,92**
superfosfāts	0	425,92	0	0	425,92
Kālija	**6434,0**	**66,85**	**0**	**0**	**6500,85**
kālija hlorīds	6434,0	0	0	0	6434,00
kālija magnēzijs	0	54,60	0	0	54,60
citi	0	12,25	0	0	12,25
Vienkāršie minerālmēsli KOPĀ	**83630,9**	**63152,98**	**904,360**	**0**	**147688,24**
B kompleksie (cietie) minerālmēsli					
NPK	**60995,29**	**23648,198**	**275,7**	**555**	**85474,19**
t.sk. Latvijā sagatavoti mehāniski maisījumi	*6082,99*	*0*	*0*	*555*	*6637,99*
NP	**5644,00**	**864,000**	**48976,1**	**0**	**55484,10**
NPK 33-3-0	0	0	47180,3	0	47180,30
citi	5644,00	864,000	1795,8	0	8303,80
NK	**0**	**48,600**	**0**	**0**	**48,60**
PK	**0**	**58,250**	**0**	**0**	**58,25**
Kompleksie (cietie) minerālmēsli KOPĀ	**66639,29**	**24619,048**	**49251,8**	**555**	**141065,14**
C Šķidrie minerālmēsli					
Šķidrie N	**3580**	**4300,988**	**20,942**	**0**	**7901,93**
KAS-32	0	4236,300	0	0	4236,30
citi	3580	64,688	20,942	0	3665,63
Šķidrie NPK	**0**	**562,659**	**2,226**	**0**	**564,88**
Šķidrie minerālmēsli KOPĀ	**3580**	**4863,647**	**23,168**	**0**	**8466,81**
D Sekundāros augu barības elementus saturošie minerālmēsli					
Sekundāros augu barības elementus saturošie minerālmēsli kopā	**0**	**474,36**	**0**	**0**	**474,36**
E Tikai mikroelementus saturošie minerālmēsli					
Tikai mikroelementus saturošie minerālmēsli KOPĀ	**35,600**	**238,422**	**0**	**0**	**274,022**
F Kaļķošanas materiāli					
Ievestie	9070,80	0	0	0	9070,80
Latvijā ražotie	15543,56	0	0	0	15543,56
Kaļķošanas materiāli KOPĀ	**24614,36**	**0**	**0**	**0**	**24614,36**
G Organiskie un organominerālie mēslošanas līdzekļi					
Ievestie	487,22	0	0	0	487,22
Latvijā ražoti	1008,74	0	0	0	1008,74
t.sk. slieku biohumuss	*317*	*0*	*0*	*0*	*317*
Organiskie un organoninerālie mēslošanas līdzekļi KOPĀ	**1495,96**	**0**	**0**	**0**	**1495,96**
H Mēslošanas līdzekļi speciālai izmantošanai					

Ievesti	173,588	*0*	*0*	*0*	173,588
Latvijā ražoti	280,800	0	0	9,6	290,400
Mēslošanas līdzekļi speciālai izmantošanai KOPĀ	**454,388**	**0**	0	**9,6**	**463,988**
2011.gadā KOPĀ	**180450,49**	**93348,457**	**50179,328**	**564,6**	**324542,87**

Latvijā no apritē esošajiem mēslošanas līdzekļiem lielāko apjomu veido slāpekļa minerālmēsli – 140,7 tūkstoši t jeb 45,5 % no kopējā ML apjoma. Kaut arī ar 2010.gada 1.jūliju ir stingrākas prasības amonija nitrāta (AN) tirdzniecībai, visizplatītākais mēslošanas līdzeklis ir amonija nitrāts – 91,0 tūkstoši t, kas ir 64 % no apritē esošajiem slāpekļa minerālmēsliem un 28 % no visiem ML. Tas skaidrojams ar slāpekļa minerālmēslu augsto efektivitāti un apstākļos, kad minerālmēsli ir ļoti dārgi, lauksaimnieki, pirmkārt iegādājas amonija nitrātu.

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

VAAD veic mēslošanas līdzekļu aprites uzraudzību. Lai pārbaudītu ML kvalitātes atbilstību normatīvo aktu prasībām, VAAD ņem ML kontroles paraugus, nosūta testēšanai akreditētai laboratorijai un, pamatojoties uz testēšanas rezultātiem, novērtē ML atbilstību kvalitātes prasībām, kā arī pārbauda ML aprites (ražošanas, uzglabāšanas un tirdzniecības) vietas, lai pārliecinātos, vai apritē atrodas reģistrēti ML, ar atļaujām vai ar EK marķējumu. Tabulā ir apskatāma informācija par mēslošanas līdzekļu uzraudzības rezultātiem 2011.gadā.

Mēslošanas līdzekļu aprites pārbaužu rezultāti 2011.gadā

Darbības rezultatīvie rādītāji	**Plāns,** *skaits*	**Izpilde,**	
		skaits	*%*
Mēslošanas līdzekļu aprites vietu kontrole (*pārbaužu skaits*)	150	**149**	99
Mēslošanas līdzekļu kvalitātes laboratoriskā testēšana (*paraugu skaits*)	80	**80**	100
Slēdzieni par mēslošanas līdzekļu kvalitātes atbilstību	80	**91**	113

Tirdzniecības vietu pārbaudes izpildītas 99% apjomā (par 1 pārbaudi mazāk kā plānots), ML kontroles paraugi paņemti plānotajā apjomā, bet kvalitātes atbilstības slēdzieni sagatavoti 113% apmērā. Turpmākajā tabulā ir sniegti dati par reģistrēto un ar atļaujām ievesto ML un ML ar EK marķējumu kvalitātes atbilstību.

Mēslošanas līdzekļu kvalitātes atbilstība 2011.gadā

Mēslošanas līdzekļu grupa	2010.gads		2011	
	skaits	%	skaits	%
EK ML	**29**	*100*	**24**	*100*
t.sk., atbilst	21	***72***	17	***71***
t.sk., neatbilst	8	*28*	7	*29*
Reģistrētie un ar atļaujām ML	**52**	*100*	**56**	*100*
t.sk., atbilst	50	***96***	55	***98***
t.sk., neatbilst	2	*4*	1	*2*

Pārskata gadā tāpat kā 2010.gadā ML ar EK marķējumu kvalitātes atbilstība regulas Nr.2003/2003 prasībām nav apmierinoša – attiecīgi pa gadiem 28 un 29 % pārbaudīto EK ML ir ar neatbilstošu kvalitāti. Reģistrēto un ar atļaujām ievesto ML kvalitāte ir vērtējama kā ļoti laba, turklāt ar tendenci uzlaboties, tā 2010.gadā prasībām neatbilda 4 % no reģistrētajiem un ar atļaujām ML, bet 2011.gadā – tikai 2 %.

2011.gadā konstatēti 14 būtiski pārkāpumi, kas arī tika novērsti. 11 pārkāpumi jeb 79 % no pārkāpumiem bija saistīti ar nereģistrētu ML tirdzniecību un 3 pārkāpumi jeb 21 % - ar AN saturošu ML uzskaites pārkāpumiem.

Administratīvo pārkāpumu lietas 2011.gadā ierosinātas 9% un 2010.gadā – 6% veikto pārbaužu. Pārkāpumu skaita proporcionālais pieaugums, salīdzinot ar 2010.gadu, skaidrojams ar jaunajām prasībām amonija nitrātu saturošu mēslošanas līdzekļu tirdzniecībai, ko atsevišķi tirgotāji vēl nebija sākuši izpildīt. Administratīvie sodi par konstatētajiem pārkāpumiem bija 30 – 200 Ls, soda apmēru ietekmē tirdzniecības vietā esošais ML apjoms.

4. Personāls

Saskaņā ar Valsts augu aizsardzības dienesta amatu saraksta datiem, 2011.gadā VAAD bija 201 amata vieta, faktiskais vidējais personāla skaits - 190, t.sk., vidēji 127 (66%) ierēdņi un 63 (34%) darbinieki. 2011.gadā VAAD civildienesta attiecības uzsāka 11 ierēdņi, savukārt darba tiesiskās attiecības uzsāka 2 darbinieki. Savukārt valsts civildienesta attiecības pārtrauca 11 ierēdņi un darba tiesiskās attiecības izbeidza 7 darbinieki. Pārskata gadā, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošajiem rādītājiem, nav mainījies kopējais amata vietu skaits, kā arī sadalījums ierēdņu un darbinieku amatu.

Saistībā ar likvidētā VSIA „Agroķīmisko pētījumu centrs" funkciju un darbinieku pārņemšanu VAAD personāla mainības koeficents 2010.gadā bija 0.3% (2.3.attēls). VAAD personāla atjaunošanās koeficents bija 0.2%. Savukārt 2011.gada personāla mainību raksturojošie rādītāji ir stabilizējušies un atgriezušies pie iepriekšējiem gadiem raksturīgās vidējās tendences.

Personāla mainības koeficients 2007 – 2011. gads

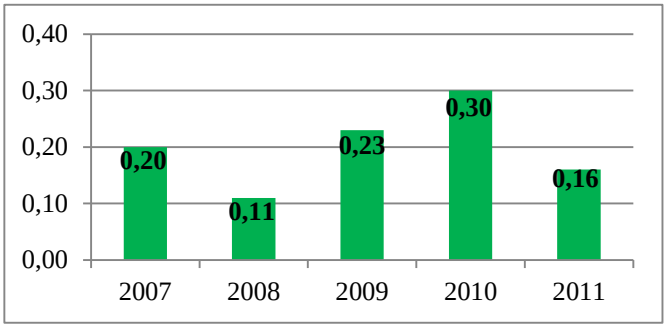

Personāla atjaunošanās koeficients 2007 – 2011. gads

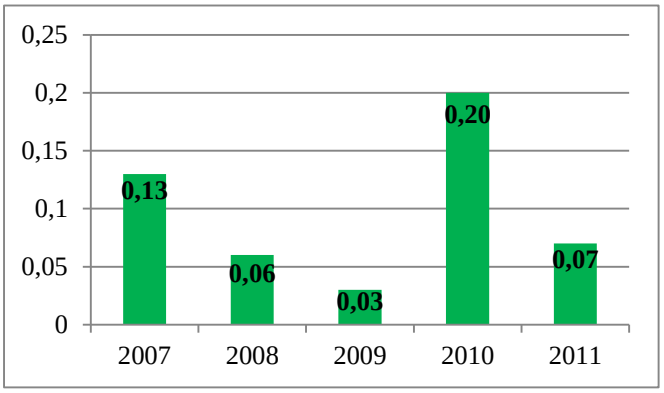

VAAD darbinieku dzimumu sadalījums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem palicis nemainīgs - VAAD kolektīvu galvenokārt veido sievietes (81%). VAAD lielākais ir to darbinieku skaits, kuru vecums ir 41-55 gadi. VAAD strādā pieredzējuši, profesionāli un lojāli speciālisti.

2011.gadā par profesionālu darbu trīs VAAD darbinieki saņēma Zemkopības ministrijas apbalvojumu.

Personāla vecuma raksturojums

VAAD ir augsts strādājošo darbinieku izglītības līmenis, jo 86 % darbinieku ir augstākā izglītība, tai skaitā 2 darbiniekiem ir doktora grāds, 31 darbiniekam ir maģistra grāds. 26 darbiniekiem ir vidējā speciāla izglītība vai vidējā izglītība. VAAD darbinieki neapstājas pie sasniegtā, jo vairāki darbinieki studē, lai iegūtu vēl vienu augstāko izglītību vai paaugstinātu esošo kvalifikāciju.

Personāla kvalifikācija

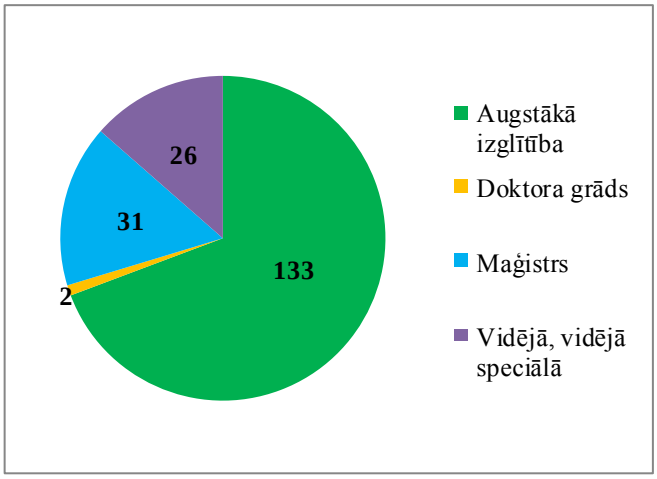

Lai apgūtu ar VAAD darbību saistītās speciālās zināšanas, notiek regulāras inspektoru apmācības par profesionālajiem jautājumiem (agronomija, sēklkopība, kontroļu veikšanas kārtība u.c.). Mācību pasniedzēji ir bijuši gan VAAD speciālisti, gan arī citu iestāžu un uzņēmumu speciālisti. VAAD 2011.gadā rīkojis 19 iekšējās mācības par profesionāliem jautājumiem mēslošanas līdzekļu aprites, augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības, augu slimību un kaitēkļu prognožu, augu karantīnas un sēklu kontroles jomās. Lai pilnveidotu vispārējās zināšanas, t.sk., par valsts pārvaldi un administratīvajiem procesiem, 2011.gadā darbinieki ir apmeklējuši Valsts administrācijas skolas un citu mācību iestāžu rīkotos kursus un seminārus, piemēram, korupcijas novēršanā, kvalitātes pārvaldības un iekšējās kontroles jomā, augu un augsnes zinātnē. VAAD darbinieki profesionālās zināšanas papildināja, piedaloties starptautiskos semināros, pieredzes apmaiņas pasākumos un konferencēs, piemēram, par iekšējo augu karantīnas kontroli, par augu aizsardzības līdzekļu kontroli un monitoringu, kartupeļu karantīnas organismu kontroli, par augu veselības uzraudzību, ārkārtas pasākumi mežu kaitīgiem organismiem, u.c.

5. Sabiedrības informēšana un sadarbība

2011. gadā presē ar VAAD saistītās publikācijās tika atspoguļoti nozīmīgi jautājumi lauksaimniecībā – dažādu kaitīgo organismu parādīšanās Latvijas teritorijā, kultūraugu slimību un kaitēkļu izplatība, kā arī pareiza augu aizsardzības līdzekļu lietošana, lietošanas uzraudzība un citi. Aktuāls bija temats par latvāņu izplatības ierobežošanu un kartupeļu gaišās gredzenpuves izskaušanu. Presē tika regulāri publicēta VAAD informācija par stāvokli uz lauka, par kultūraugu stāvokli, kultūraugu slimībām. Latvijas Vēstnesī tika apkopota informācija par jauniem augu aizsardzības līdzekļiem un citām aktualitātēm. VAAD inspektori piedalījās materiālu tapšanā un regulāri sniedza konsultācijas par dažādu lauksaimniecības problēmu novēršanu, par AAL pareizu lietošanu un citām aktuālām tēmām.

Pārskata gadā tika sagatavots un izdots ikgadējais izdevums „Latvijas Republikā reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu saraksts 2011." Visām ieinteresētajām personām sniegta informācija par reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, kaitīgo organismu ierobežošanai, gatavojot publikācijas periodiskajiem izdevumiem, sniedzot konsultācijas apmeklētājiem, atbildot uz VAAD mājas lapā uzdotajiem jautājumiem, informējot interesentus telefoniski, kā arī lasot lekcijas - konsultantiem par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu. VAAD interneta mājas lapā regulāri aktualizēta informācija par apmācībām augu aizsardzības zināšanu minimuma apgūšanai un par pieteikšanos Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistram.

2011.gada 13.oktobra Valsts augu aizsardzības dienesta organizētajā konferencē „Integrētā augu aizsardzība – labas saimniekošanas pamats" departamenta pārstāve piedalījās ar prezentāciju par Integrētās augu aizsardzības ieviešanu Latvijā: vēsture, risinājumi, attīstība. Lai personām, kas lauksaimniecības produktus audzē integrēti, veidotos pareiza un vienota izpratne par normatīvo aktu prasībām, tad VAAD visu reģionu teritorijās organizēja informatīvus seminārus, kā arī VAAD mājas lapā klientu informēšanai tika izveidota speciāla sadaļa par Lauksaimniecības produktu integrēto audzēšanu, kur ir dažāda veida dokumentācijas aizpildīšanas paraugi (lauka vēsture, lauka novērojumu žurnāls u.t.t.), lai personām būtu vieglāk ievērot un izpildīt normatīvo aktu prasības.

Pagājušajā gadā tika izveidots „Augļkoku, ogulāju un dārzeņu audzētāju reģistrs". Augļkoku, ogulāju un dārzeņu audzētāju reģistru ir izveidots, pamatojoties uz Latvijas lauku attīstības programmu 2007.- 2013. gadam lai nodrošinātu Latvijas lauku attīstības programmas pasākumu administrēšanas procesu ieviešanu. Reģistrs satur informāciju, kas iegūta no personu iesniegtajiem datiem Lauku atbalsta dienestā, lai saņemtu platību maksājumus, kā arī no personu brīvprātīgi iesniegtajiem datiem par savā saimniecībā audzējamiem augļkokiem, ogulājiem un dārzeņiem. Elektroniskajā datu iesniegšanas formā jebkura persona var ievadīt datus par savā saimniecībā audzējamiem augļkokiem, ogulājiem un dārzeņiem, un šī informācija no klienta iesniegtās informācijas nonāk reģistra datos ar norādi, ka dati ņemti no klienta iesnieguma.

Kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu monitoringa speciālisti visās VAAD reģionālajās nodaļās vajadzības gadījumā sniedza konsultācijas iedzīvotājiem gan telefoniski, gan birojā, gan izbraukumos. Tika veikta kaitīgo organismu diagnosticēšana, sniegti padomi par kaitīgo organismu ierobežošanu, iegūta informācija par Latvijā agrāk nekonstatētiem vai reti sastopamiem kaitīgajiem organismiem.

Kaitīgo organismu monitoringa jomas speciālisti ir lasījuši 32 lekcijas zemnieku apmācībās un semināros, kā arī paaugstinājuši savu kvalifikāciju un ieguvuši jaunas zināšanas 16 semināros un lauku dienās.

VAAD mājas lapā regulāri tiek ievietota aktuāla informācija par augu karantīnas jautājumiem. Kā parasti pavasarī tika atgādināts par nepieciešamību iegādāties veselīgus stādus ar augu pasi, lai pēc tam, audzēšanas laikā, nerastos problēmas ar kaitīgajiem organismiem. Mājas lapā tika ievietota arī informācija par Lietuvā konstatēto bālo kartupeļu

cistu nematodi, kura Latvijā nav sastopama un ir daudz agresīvāka kā Latvijā konstatētā zeltītā kartupeļu cistu nematode. Notikušas konsultācijas ar pašvaldībām un to pārstāvjiem par Sosnovska latvāņu ierobežošanu.

Lai noskaidrotu klientu apmierinātību ar NSKL sniegtajiem pakalpojumiem, izstrādāta klientu aptaujas anketa, kuru klienti aizpilda, atnesot sēklu paraugus. Klientiem informāciju par analīžu starprezultātiem ir iespējams uzzināt arī telefoniski un elektroniski, par rezultātiem tiek informēts arī šķirnes uzturētājs vai selekcionārs. Klients tiek informēts par visiem gadījumiem, kad sertifikācijas parauga kvalitāte neatbilst normatīvo aktu prasībām.

Sēklaudzētāju seminārā Skrīveros, Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūtā lauka dienas ietvaros un Vidzemes reģiona sēklaudzētāju sanāksmē sniegta informācija par aktualitātēm sēklu sertifikācijā un sēklu tirdzniecībā. Latvijas sēklaudzētāju asociācijas (LSA) gada kopsapulcē par aktuālākajiem jautājumiem sēklu sertifikācijā, sēklaudzēšanas platībām un citām aktualitātēm iepazīstināti asociācijas biedri. VAAD mājas lapā publicēti "Augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas rezultāti 2011.gadā". VAAD pārstāvji piedalījās un sniedza atbildes uz uzdotajiem jautājumiem ikgadējā Latvijas augļkopju un dārzeņkopju sanāksmē Jelgavā, SIA„Agrimatco Latvia" rīkotajā seminārā ML tirgotājiem, kurā informēja par normatīvo aktu prasībām ML tirdzniecībai, kā arī regulāri ievietoja informāciju VAAD mājas lapā, gan par reģistrētajiem ML, gan ar atļaujām ievestajiem, gan ML, kuros AN slāpekļa saturs ir 20% un vairāk, kā arī sniedza atbildes uz mājas lapā ievietotajiem jautājumiem.

Pārskata periodā tika turpināta uzsāktā prakse- regulāri tikties ar zemnieku organizācijām- Zemnieku Saeimu, Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomi (LOSP), gan pēc VAAD, gan pēc sabiedrisko organizāciju iniciatīvas. Galvenokārt tikšanās notikušas, lai risinātu zemnieku organizācijām svarīgus jautājumus, kā arī, lai VAAD sniegtu informāciju par jaunumiem likumdošanā.

Pārskata periodā tika turpināta iepriekšējos gados uzsāktā sadarbība ar Latvijas augu aizsardzības līdzekļu tirgotāju un ražotāju asociāciju (LAALRUTA), tiekoties un risinot problēmjautājumus saistībā ar augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanu un lietošanu.

Pārskata periodā turpinājās iesāktā sadarbība ar VSIA Latvijas Sertifikācijas centrs (turpmāk – LATSERT) laboratoriju mēslošanas līdzekļu kontroles paraugu testēšanā, kā arī ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes zinātniekiem un LATSERT speciālistiem, kuri bija iesaistīti Mēslošanas līdzekļu ekspertu darba grupā.

No trešajām valstīm ievestā augu un augu produktu fitosanitārā kontrole ir deleģēta Pārtikas un veterinārajam dienestam (PVD). VAAD pārstāvji piedalās PVD Robežkontroles departamenta organizētajās sanāksmēs, informējot par aktuālajiem jautājumiem augu karantīnas jomā, kā arī pārrunājot problēmsituācijas, importējot augus un augu produktus Latvijā. 2011.gadā departamenta pārstāvji piedalījās PVD Robežkontroles departamenta fitosanitāro inspektoru apmācībās, ar prezentāciju par kaitīgo organismu statusu, kas ir ļoti būtiski pareiza lēmuma pieņemšanā

Panākumi starptautiskā līmenī

VAAD darbinieki 2011.gadā ir piedalījušies vairākās starptautiskās sanāksmēs un semināros. Sanāksmēs sniegti komentāri tajās izskatāmajiem dokumentiem, notika darbs pie regulējošu dokumentu izstrādes. Semināros noritējusi praktiska un teorētiska pieredzes apmaiņa. Starptautiskos dokumentos iestrādāti Latvijai labvēlīgi nosacījumi un veicināta sadarbība ar citām valstīm, kā arī esam informēti par aktuālāko augu aizsardzībā un attiecīgi nepieciešamo ieviešam praksē.

Jau 2010.gadā uzsākts darbs pie augu veselības režīma pārskatīšanas, lai pilnveidotu esošo sistēmu, ņemot vērā jaunās tendences ražošanā un tirdzniecībā. Eiropas Komisijas Veselības un patērētāju tiesību Ģenerāldirektorāts (DG SANCO) ir nolēmis paplašināt ES Padomes Regulas 882/2004/EK par oficiālajām kontrolēm piemērošanas jomu, attiecinot to arī

uz augu veselību. Tādēļ VAAD piedalījās ES Padomes Augu aizsardzības dienestu vadītāju sanāksmē izveidotā darba grupā, lai izvērtētu, vai iespējams Regulu 882/2004/EK piemērot augu veselībā.

VAAD piedalījās arī Regulas 882/2004/EK pārskatīšanas darba grupas sanāksmē, norādot uz atšķirībām starp Regulas reglamentētajām jomām un tās piemērošanas problēmas augu veselībā.

VAAD piedalījās ES direktīvu projektu par augļu koku pavairojamo materiālu izskatīšanā un sniedza savus komentārus, lai jauni tiesību akti būtu piemērojami arī Latvijas apstākļiem un nerastos problēmas to praktiskajā ieviešanā.

VAAD iesaistījās:

- Eiropas Savienības likumdošanas (direktīvu un lēmumu) izstrādē augu karantīnas jomā, piedaloties Augu veselības pastāvīgās komitejas sanāksmēs;
- ES Padomes darba grupas, ES Komisijas darba grupas un Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācijas (turpmāk - EVAAO) ekspertu darba grupas sanāksmēs par fitosanitārajiem pasākumiem, krieviski runājošo valstu reģionālajā sanāksmē, kurās sniedza priekšlikumus Starptautisko fitosanitāro pasākumu standartu projektiem (turpmāk - ISPM) un nepieciešamajiem grozījumiem jau esošajos standartos, kā arī citiem dokumentiem (IPC stratēģijai), kas apstiprināti Fitosanitāro pasākumu komitejas ikgadējā sanāksmē Romā. Šajā gadā pirmo reizi komentāru nosūtīšanai izmantota tiešsaistes komentēšanas sistēma, ko pirmo reizi pamēģinājām krieviski runājošo valstu reģionālajā sanāksmē un pēc tam izmantojām EVAAO un Eiropas Savienības komentāru sniegšanai.
- Eiropas Komisijas izveidoto darba grupu darbā par augu pasu sistēmu un aizsargājamām zonām, kā arī par uzraudzību un importu. Eiropas Savienībā tiek pārskatīts augu veselības režīms, lai pilnveidotu un stiprinātu esošo sistēmu, tādēļ notiek intensīvs darbs nelielās darba grupās, lai sagatavotu priekšlikumus jaunajam augu veselības likumam;
- konsorcija, kurš veic augu veselības režīma ietekmes izvērtēšanu, organizētajā telefonintervijā par monitoringa un uzraudzības funkciju deleģēšanu privātām personām;
- ikgadējā Baltijas un Ziemeļvalstu augu aizsardzības dienestu sanāksmē, kura notika kaimiņvalstī Igaunijā, apsprieda jautājumus par aktuālākajām problēmām fitosanitārajā jomā. Pārrunāti šādi jautājumi: Baltijas un Ziemeļvalstu fitosanitārā sadarbības projekta aktivitāšu apkopojums un iespējamais turpinājums; Regulas 882/2004/EK piemērošanas iespējamība augu veselībā un kā tas varētu ietekmēt jomas attīstību; augu veselības režīma pārskatīšana un nākotnes tendences; meža kaitīgie organismi un zinātniskie pētījumi Igaunijā, Starptautiskā fitosanitāro pasākumu standarta Nr.12 jaunā apstiprinātā redakcija un problēmas saistībā ar fitosanitāro sertifikātu izsniegšanu, koksnes iepakojamā materiāla marķēšanas uzņēmumu reģistrācijas sistēma un problēmas valstīs.
- EVAAO organizētajā Q-DETECT seminārā. Q-DETECT mērķis ir izstrādāt viegli pielietojamas un efektīvas metodes karantīnas organismu un dažādu patogēnu konstatēšanai. Ir paredzēts, ka diagnosticēšanas metodēm jābūt ērti pielietojamām nacionālajām augu aizsardzības organizācijām.
- ES zinātniskās institūcijas EFSA sanāksmē par jaunajiem riskiem augu karantīnā.
- EVAAO organizētajās ekspertu darba grupu sanāksmēs – par invazīvajām augu sugām, diagnostikas kvalitāti un augu kaitīgo organismu diagnostikas jaunākajām metodēm un par tehniskajām prasībām laboratorijām.
- Piedalīšanās (EMN – European Mycological Network) Eiropas mikologu darba grupas ikgadējā sanāksmē
- COST Action Training School seminārs par *Agrobacterium* noteikšanas metodēm Francijā;
- Baltijas un Ziemeļvalstu laboratoriju sadarbības grupas seminārs Dānijā
- EVAAO darba grupā par diagnostikas jautājumiem un kvalitātes nodrošināšanu;

- Dalība Eiropas Augu kaitīgo organismu diagnostikas laboratoriju vadītāju sanāksmē par kvalitātes sistēmas ieviešanu un problēmām diagnostikas jomā, kur tika prezentēta mūsu laboratorijas pieredze;
- EVAAO darba grupā par diagnostikas protokolu izstrādi bakterioloģijā.

2011.gadā Rīgā VAAD organizēja EVAAO darba grupas Komisijas par fitosanitārajiem pasākumiem (CPM) sanāksmi. Tajā veiksmīgi tika izskatīts liels standartprojektu un izskatāmo jautājumu apjoms.

2011.gadā no 21. – 25.februārim tika veikta apmācību organizēšana, sagatavošana un nodrošināšana 9 sēklu jomas speciālistiem no dažādām Krievijas pilsētām (Maskavas, Brjanskas, Belgorodas, Orenburgas un Krasnodaras) par šādām tēmām – kvalitātes sistēmas vadība, parauga noņemšanas metodika, parauga pieņemšana un iedalīšana, iekārtu kalibrēšana, tīrības analīzes un citu augu sugu sēklu noteikšana, dīgtspējas un dzīvotspējas analīzes, mitruma noteikšana, 1000 sēklu masas noteikšana. Speciālistiem pēc apmācību beigšanas tika izsniegti sertifikāti par piedalīšanos sēklu analīžu apmācību programmā.

6. Plāni nākamajam gadam

Likumā "Par valsts budžetu 2012.gadam" 2012.gadam VAAD budžeta programmā. 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība" VAAD piešķirti resursi Ls 2 384 994 apjomā un pieļauti izdevumi Ls 2 384 994 apjomā.

Funkcijai „Augu veselība un augu aprites uzraudzība" kopējais valsts dotācijas samazinājums salīdzinot ar 2011.gada apstiprināto budžetu (uz 01.01.2011.) 2012.gadā ir Ls 11 602, tai skaitā atlīdzībai Ls 11 602, toties ieņēmumi no maksas pakalpojumiem salīdzinot ar 2011.gadu ir palielināti par Ls 159 000, kas paredzēti atlīdzībai Ls 77800, precēm un pakalpojumiem Ls 62 200, kapitāliem ieguldījumiem Ls 19 900. 2012.gadam veiktas maksas pakalpojumu atlikuma izmaiņas, neparedzot negatīvo fiskālo bilanci Ls 167 132 apmērā. Šie maksas pakalpojumu atlikumi novirzīti Ls 83761 atlīdzībai, Ls 43371 precēm un pakalpojumiem, Ls 40000 kapitāliem ieguldījumiem.

Saskaņā ar „Integrētās augu aizsardzības politikas attīstības pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam" minētiem pasākumiem atbilstoši piešķirtajam finansējumam VAAD 2012.gadā nodrošinās pētījumu turpināšanu par kultūraugu kaitīgo organismu kritiskajiem sliekšņiem, par minimālās augsnes apstrādes ietekmi uz augsnes auglības saglābšanu, kaitīgo organismu attīstību un izturību, ražu un tās kvalitāti bezmaiņas sējumos, nodrošinās pētījumu par kultūraugu šķirņu izturību pret kaitēkļiem un slimībām Latvijas agro klimatiskajos apstākļos.

VAAD turpinās apzināt citu valstu pieredzi, citu Latvijas institūciju rīcībā esošo informāciju, iepriekšējo gadu statistikas datus, lai izstrādātu indikatorus augu aizsardzības līdzekļu lietošanas vērtēšanai. Lai ieviestu direktīvu par augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgu lietošanu 2012.gadā VAAD turpinās pilnveidot kultūraugiem kaitīgo organismu novērošanas sistēmu, izstrādās profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju, konsultantu un izplatītāju apmācību sistēmas shēmu; turpinās smidzinātāju uzraudzības sistēmas izveidi, Nacionālā rīcības plāna izstrādi ar mērķi mazināt pesticīdu radīto risku un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, kā arī lai sekmētu integrētās augu aizsardzības un alternatīvu pieeju vai metodiku izstrādi un ieviešanu. Latvijai, tāpat kā citām dalībvalstīm, savā Nacionālajā rīcības plānā jāparedz kvantitatīvi mērķi, uzdevumi, pasākumi, grafiki un indikatori, šī mērķa sasniegšanai.

VAAD 2012.gadā pārstāvēs Latviju Eiropas Kopienas vienotajā darbīgo vielu novērtēšanas procedūrā, kā līdzziņotājai dalībvalstij uzsākot divu darbīgo vielu - piridāta un pikolinofēna novērtēšanu atkārtotai iekļaušanai Eiropā reģistrēto darbīgo vielu sarakstā

VAAD 2012.gadā turpinās iesaistīties Baltijas - Ziemeļvalstu kopprojektā Ziemeļu zonas ietvaros par augu aizsardzības līdzekļu reģistrāciju savstarpējo atzīšanu. 2012.gadā jau ir saņemts ievērojams skaits pieteikumu, salīdzinot ar pārējām Ziemeļu zonas valstīm. Lai uzturētu ekspertu kvalitāti, iegūtu zināšanas un pieredzi, 2012.gadā aktīvi jāpiedalās starptautiskos semināros, sanāksmēs, darba grupās.

2012.gadā tiks turpinātas kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei vides jomā uzraudzībai mēslošanas plāniem un to dokumentācijai īpaši jutīgajās teritorijās, kā arī augu aizsardzības līdzekļu lietošanas uzraudzībā.

VAAD turpinās uzraudzību un kontroli augu karantīnas jomā, lai nodrošinātu Latvijas produkcijas eksportu, reeksportu un tranzītu gan uz trešajām, gan Eiropas Savienības valstīm. Ņemot vērā, ka palielinās tirdzniecība, ar augiem un augu produktiem starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, kā arī starp pasaules valstīm, nenodrošinot augu karantīnas organismu uzraudzību pienācīgā līmenī, var tikt apdraudēts Latvijas fitosanitārais stāvoklis, kas ilgtermiņā ietekmēs lauksaimniecības un mežsaimniecības ražošanu un konkurētspēju.

2012.gadā VAAD Latvijā organizēs Eiropas un Vidusjūras Augu Aizsardzības Organizācijas (EPPO) semināru par sabiedrības informēšanu augu aizsardzībā.

2012.gadā VAAD jāturpina sistēmas izstrāde, lai Latvijā neieviestos jauni karantīnas organismi, rīcības plāna izstrāde, lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā.

VAAD 2012.gadā turpinās līdzdalību jaunas augu veselības politikas izstrādē Eiropas Savienībā, piedaloties darba grupās par importu un uzraudzību, par augu pasēm un aizsargājamām zonām.

Nacionālā sēklu kontroles laboratorijā 2012.gadā tiks veikts Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) pārakreditācijas audits.

Lai uzturētu atbilstošu kvalitātes vadības sistēmu, Nacionālā fitosanitārā laboratorija veiks akreditēto metožu *Clavibacter michiganensis* subsp. *Sepedonicus* un *Ralstonia solanacearum* noteikšanai revalidāciju.

VAAD 2012.gadā aktīvi turpinās piedalīties ES Padomes Roosendaal darba grupas sanāksmēs, organizēs dažādu pārstāvju tikšanās, lai nodrošinātu veiksmīgu augu un augu produktu eksportu uz Krievijas Federāciju.

2012.gadā netiks veikta ar latvāņiem aizņemto platību uzmērīšana, tādējādi nebūs iespējams konstatēt ar latvāņiem aizņemto platību izplatības attīstību. Uzraudzība par latvāņu ierobežošanas pasākumu veikšanu tiks veikta, tikai izskatot iesniegtās sūdzības.

Izvērtējot iespējamo risku, 2012.gadā, lai pierādītu neatbilstošu augu aizsardzības līdzekļu lietošanu, tiks palielināts ņemto kontroles paraugu skaits augu aizsardzības līdzekļu kvalitātes noteikšanai.

Netiks veikta sēklu tirdzniecības vietu kontrole, tiks reaģēts vienīgi uz iesniegtām sūdzībām. Netiks uzsākta ģenētiski modificēto organismu uzraudzība VAAD noteiktajā kompetences sfērā. Izdevumi par pakalpojumiem un precēm optimizēti līdz minimumam, lai varētu nodrošināt funkciju izpildi. Tajā pašā laikā netiek plānots, ka samazināsies VAAD sniegto pakalpojumu apjoms visās jomās, tātad uzņēmējiem un lauksaimniekiem tiks nodrošināta pakalpojumu pieejamība esošajā līmenī un apjomā, veicot plānu pārskatīšanu un pārstrukturēšanu VAAD iekšienē. Lai nodrošinātu VAAD deleģēto funkciju izpildi un akreditācijas prasību ieviešanu Nacionālā fitosanitārā laboratorijā, tās siltumnīcā, Nacionālā sēklu kontroles laboratorijā, Agroķīmijas laboratorijā Lielvārdes ielā 36/38, Rīgā, 2012.gadā tiks veikti nepieciešamie uzlabojumi ēkām, inženiertehniskām sistēmām. Tiks pārskatīts darbavietu izvietojums reģionālajās nodaļās, optimizējot adrešu skaitu un telpu platību.

2012.gadā plānots uzsākt pārskatīt augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas procesu, izvirzot priekšlikumus nodot daļu no VAAD funkcijām citām institūcijām.

VAAD 2012.gadā plāno aktīvi piedalīties ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu īstenošanā, veicot darbības saistībā ar nelegālu vai viltotu augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecības un lietošanas ierobežošanu, kā arī veiks darbības noziedzīgu nodarījumu atklāšanas sekmēšanā augu aizsardzības līdzekļu aprites, sēklu aprites, mēslošanas līdzekļu aprites un augu karantīnas jomā.

2013.gadam un turpmākiem gadiem VAAD kā jaunās politikas iniciatīvas ar atbilstošu finansējumu izvirzīs:

1. saskaņā ar politikas plānošanas dokumentā „Integrētās augu aizsardzības politikas attīstības pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam" minēto pasākumu realizēšana atbilstoši piešķirtajam finansējumam;

2. pasākumu veikšana, lai panāktu, ka Latvija ir pievilcīga augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas pieteicējiem Ziemeļu zonā, saskaņā ar Eiropas Parlamenta Padomes regulu par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, un panāktu, ka Latvija tiek izraudzīta par ziņotājvalsti novērtējuma sagatavošanai par augu aizsardzības līdzekli zonas ietvaros;

3. bīstamā augu karantīnas organisma - priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus*, kas izraisa skujkoku masveida bojā eju, izplatības ierobežošanas vai apkarošanas pasākumu īstenošanas programmas izstrāde;

4. līdzdalība jaunas augu veselības politikas izstrādē Eiropas Savienībā.

Augu karantīnas jomā plānotais 2012.gadā:

- Piedalīties darba grupās saistībā ar Eiropas Savienības augu veselības režīma pārskatīšanu, sagatavot un sniegt priekšlikumus jaunajiem normatīvajiem aktiem.

- Nodrošināt aizsargājamās zonas uzturēšanu, turpinot pārbaudes bakteriālās iedegas atklāšanai – 2010. un 2011.gadā atklātajos perēkļos un buferzonās, kā arī monitoringu komercdārzos, piemājas dārzos un citās bakteriālās iedegas saimniekaugu augšanas un audzēšanas vietās.
- Apstiprināt rīcības plānu ārkārtas situācijai PKN konstatēšanas gadījumā.
- Turpināt intensīvas pārbaudes PKN atklāšanai Latvijas teritorijā, apsekojot un pārbaudot mežaudzes, cirsmu vietas, riska zonas un no trešajām valstīm un Portugāles ievesto koksnes iepakojamo materiālu.

Augu aizsardzības jomā plānotais 2012.gadā:

Iepriekšējā gadā uzsāktie pasākumi, kuri tiks turpināti

- Nākamajā pārskata periodā tiks turpināts darbs pie Direktīvas 2009/128/EK pārņemšanas nacionālajā likumdošanā- plānots pabeigt ministru kabineta noteikumu projektus ”Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ievērojot Regulu Nr. 1107/2009”, „Noteikumi par augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtām” un „Noteikumi par profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju, augu aizsardzības līdzekļu pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu apmācību”, kā arī līdz 2012.gada 26.novembrim apstiprināt Ministru kabinetā Valsts rīcības plāns augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai.
- Saskaņā ar jauniem MK noteikumiem tiks precizēta un pilnveidota augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības kontroles joma, kā arī tiks pilnveidota savstarpējās atbilstības un lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas kontroles sistēma, saskaņā ar gūto pieredzi praksē.
- Kaitīgo organismu prognožu jomā nākamajā gadā plānots lielāku uzmanību pievērst ne tikai kaitīgā organisma konstatēšanai, identificēšanai, ierobežošanas nepieciešamības izvērtēšanai, bet vairāk pievērsties šo organismu izplatības prognozēšanai.
- Turpināt papildināt un uzlabot kaitīgo organismu uzskaites metodiku, informēt sabiedrību par monitoringa rezultātiem. Veikt ilggadīgu novērojumu datu apkopošanu un analīzi un pilnveidot brīdinājumu sistēmu par kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu attīstību.

Nākamā gada galvenie uzdevumi un pasākumi

- Augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības jomā, saskaņā ar jauniem pieņemtiem Ministru kabineta noteikumiem, tiks veiktas izmaiņas augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas un lietošanas instrukcijās, kā arī citos iekšējos dokumentos, kas saistīti ar uzraudzību.

Nākamā gada plānotie sadarbības projekti un pētījumi

- VAAD sadarbībā ar Centrālo statistikas pārvaldi sāks nodrošināt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr. 1185/2009 (2009.gada 25.novembris) prasību ieviešanu attiecībā uz statistiku par augu aizsardzības līdzekļiem. 2012.gadā VAAD veiks 4000 apsekojumus un iegūs datus par augu aizsardzības līdzekļu lietošanas apjomiem graudaugu un rapša kultūrās.

Agroķīmijas jomā plānotais 2012.gadā:

- 2012.gadā VAAD turpinās ML lietošanas un uzskaites uzraudzību, kā arī turpinās veikt monitoringu un pilnveidot augsnes minerālā slāpekļa datubāzi.
- Paredzēts, ka nākamajā gadā stāsies spēkā grozījumi Latvijas APK, kas noteiks sodus par ML uzskaites dokumentācijas neesamību un tās neatbilstību normatīvā akta prasībām, kā arī noteiks VAAD kā vienu no kompetentajām iestādēm minēto sodu un sodu, par ML lietošanas neatbilstību normatīvo aktu prasībām, piešķiršanai. Lai nodrošinātu jauno funkciju ieviešanu un izpildi, 2012.gadā pēc grozījumu pieņemšanas tiks papildinātas VAAD vadlīnijas APK sodu piešķiršanai, sagatavotas instrukcijas un apmācīti inspektori. Nākamajā gadā paredzēts izstrādāt jaunas instrukcijas par SA pārbaužu veikšanu ĪJT un ML lietošanas un uzskaites pārbaudēm uz personu sūdzību pamata, kā arī sadarbībā ar VAAD Informācijas daļu izstrādāt un uzlabot attiecīgās KUVIS sadaļas pārbaužu rezultātu

ievadīšanai. Nākamajā gadā sadarbībā ar VAAD Informācijas daļu un e-pakalpojumu vides izstrādātājiem tiks veidots jauns pakalpojums – kultūraugu mēslošanas plānu kopsavilkuma iesniegšana elektroniski.

- 2012.gada galvenais uzdevums – nodrošināt sekmīgu inspektoru apmācību un kvalifikācijas ieguvi. Paredzēts, ka nākamajā gadā tiks sagatavots rīkojums par inspektoru kvalifikācijām un to ieguvi. Ņemot vērā izmaiņas normatīvajos aktos, tiks aktualizēta inspektora rokasgrāmata un izstrādāti vairāki mācību materiāli.

Nākamā gada plānotie sadarbības projekti un pētījumi

- Nākamajā gadā nav plānoti jauni sadarbības projekti un pētījumi, bet, ja tiks piešķirtas valsts subsīdijas, tiks turpināts minerālā slāpekļa monitorings.

Sēklu kontroles jomā plānotais 2012.gadā:

- Turpināt darbu starptautiskajām prasībām atbilstošas sēklu sertifikācijas sistēmas darbības nodrošināšanai.
- NSKL kvalitātes sistēmas darbības uzlabošanai piedalīties ISTA profesionalitātes pārbaudes analīzēs, apmeklēt seminārus un piedalīties darba grupās.
- Piedalīties Baltijas valstu sēklu kontroles laboratoriju ekspertu sanāksmē, Ziemeļvalstu sēklu padomes sanāksmē Tallinā u.c.
- organizēt, sagatavot un nodrošināt apmācību sēklu jomas speciālistiem no Krievijas.
- sagatavot NSKL ISTA pārakreditācijai, nodrošinot ISTA Standarta prasību izpildi.
- nodrošināt līdzdalību Nacionālās augu šķirņu padomes un tās ekspertu grupu darbā.